

Vonj telesa

Preko Golovca se je dvignilo sonce in razdihalo mojo sobo. Država bi mu rekla sonce svobode. S počasnimi, zaspanimi gibi se plazim k hlačam in premišlujem ali bom danes jedel ali pa se bom zapil ko kurba.

Oblečem hlače, si odprem zadrgo in z desno roko zgrabim kurac.

Z izdelanimi gibi si ga zdrkam in premišlujem o lepi državni funkcionarki, ki sem ji včeraj pomahal, pa me je ignorirala. Takrat sem si rekel, moja boš, izkoristil te bom. In sem jo, čeprav ona tega ni občutila.

Vprašal sem se, mar je to ljubezen, toda hitro sem se udaril po glavi, kajti sem revolucija in ljubezen je varljiva stvar.

Postavim se ob okno. Od tam opazujem lepe ženske. Ob vsaki tretji si ga zdrkam.

Jaz sem revolucija in ljubezen je varljiva stvar.

ESAD BABAČIĆ CAR

Irribuina

Ljubezen do očeta je ljubezen do izobrazbe

Po ugotovitvah (CRU) obstoji pomembna povezava med izobrazbo očeta in odločitvijo za študij ali zaposlitev:

— čim večjo izobrazbo ima oče, tem več diplomantov srednjih šol nadaljuje s šolanjem. N. pr., v generaciji 1976 je bilo 740 maturantov, katerih očetje so imeli visoko izobrazbo; od tega jih je 594 ali 80,3% končalo gimnazije. Obenem pa je bilo 1162 maturantov, katerih očetje so imeli manj kot sedem razredov osnovne šole; od tega jih je gimnazije končalo 259 ali 22,3%. Od celotne generacije 1976, ki je štela 8401 maturantov, jih je gimnazije končalo 3099 ali 36,8%.

Ugotovitve (ibid) kažejo tudi, da se n. pr. bistveno več maturantov, katerih očetje imajo visoko izobrazbo, odloča za študij na visokih oziroma višjih šolah. Tako, če povzamemo:

a) izobrazba očeta je v tesni zvezi z izbiro poklica ozir. srednje šole ob prehodu iz osnovne v srednje šole. Tukaj se dejansko zgodi prva velika selekcija.

b) ravno tako je v tesni zvezi ob koncu srednje šole.

c) ravno tako je v tesni zvezi z odločitvijo na visoko ali višjo šolo

d) študenti, ki imajo očeta z več kot srednjo izobrazbo so učinkovitejši; diplomira jih 54,7% ali 1274, oziroma doseže 4. letnik ali več; to je uspelo 49,0% ali 1054 študentom, ki imajo očeta z manj kot srednjo šolsko izobrazbo (generacija 1974).

e) najbolj učinkovite gimnazije so Bežigrad, I.C. Ljubljana; najmanj pa Ljutomer, Mqste—Lj., Lj. Vič. ... (vir in ugotovitve: CRU).

Ker smo že pri nesrečnih gimnazijah, kot očitno najbolj kvalitetnih šolah, in pri obstoječi reformi šolstva, je pravzaprav nerazumljivo, da gre reforma v sedanjem trenutku v smeri zmanjševanja izobrazbene ravni, tako da zares nobena šola ne bo elitna; namesto, da bi dvignili nivo strokovnih in poklicnih šol, (n. pr. s kvalitativno stimulacijo učiteljskih kadrov), tako, da bi le-te izgubile svojo elitnost, čeprav bi ta drugače še vedno obstajala; reforma gre pa v nasprotni smeri: enemu nekaj vzame, drugemu nekaj da....

Slavka Žilavec

O Ahilu in želvi ali kako stoji Viator v Integralu

V tem jesenskem mesecu je radio Student objavljalo krajši cikel oddaj o lepem vedenju na ulici in v družbi. Ta cikel je bil poslušalstvu ponujen v času zaostritve energijske situacije, ki je osamljene šoferje brezobzirno vrgla v naročje avtobusnih, kakor tudi pouličnih, gneč. S pomočjo tega cikla oddaj, so se ti osebkki kar najlažje vključevali v novo, strogo kodificirano obliko družabnega vedenja.

Toda iz enega blata so stopili v drugo. Po mesecu vožnje s popularnimi zelenci, kakor jih veselo poimenujejo žurnalistični članki, so nekateri bistrejši potniki opazili napis v teh vozilih, ki si ga hočeš nočeš ne znajo razložiti. Da jim prihranimo pot v Delfsko preročišče, ali obisk pri vedeževalki, smo jim namenili to pisanje.

Tebanska enigma je bila izrečena iz ust Sfinge, toda zgodovina je opravila svoje in stene Integralovih avtobusov nam brez odmeva, saj črke ne odmevajo, znova ponujajo enigmo. Zato tisti, ki iščete sledove zgodovine, jih ne iščite v razvalinah zgodovine, iščite jih v neestetsko grajeni zdajšnjosti, ki je prav s svojo obliko enigma, kakršna je možna v času, ki ga živimo.

»Tudi potnik za vami se želi peljati. Prosimo stopite proti zadnjim izstopnim vratom in mu dajte prostor. Hvala.« Osebek, ki si je prebral to sobesedje, se je ozrl nazaj in res je videl potnika za seboj, ki se mu je izpolnila davna želja, da si najde prostor na vozečem se avtobusu.

Zato mu je postalo nerazumljivo, da mora stopiti proti zadnjim izstopnim vratom, da si bo potnik za njim lahko »željal peljati«.

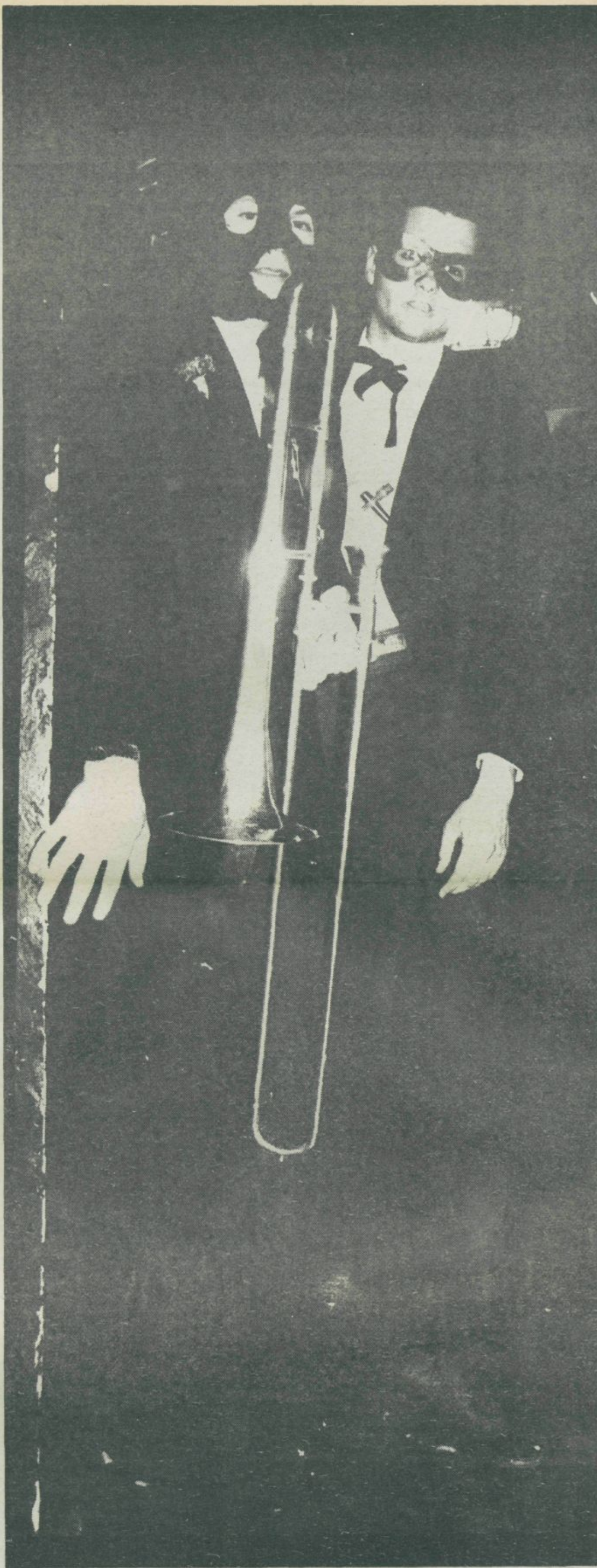
Toda, če navkljub svoji zdravi pameti stopi k zadnjim izstopnim vratom, bo na njegovo prejšnje mesto prišel nov potnik in, če še ta stopi k zadnjim vratom, in, ker vemo, da dober zgled potegne za seboj, nastopil bo trenutek, ko za našega potnika ne bo več prostora in bo moral pri taistih vratih, ki so obljubljala željo drugega, izstopiti.

Navidez povsem navadna enigma, sestavljena na željo Viatorjevih veljakov, ki so s svojo termitnjaško logiko hoteli maksimalno kanalizirati potniški promet. Toda, kaj, ko je naš potnik izstopil postajo prezgodaj. Sedaj mu lahko pomaga le poznavanje matematičnih enačb, da bi se v miru pripeljal do željene izstopne postaje. A kaj, ko so za reševanje teh enačb poleg neznank zahtevane tudi znanke, kot so frekvenca avtobusnih prihodov, število potnikov, ki vstopa na posameznih postajah ..., naš potnik pa ne ve niti, kako naj prebere Integralovo, točneje Viatorjevo enigmo.

Spričo tega vsaj razumemo, zakaj se je Viator, ki je pomenil popotnika, pešca, preimenoval v Integral. Potnik se je spremenil v integral.

Toda potnik, ki je v Viatorjevem avtobusu sledil želji črke, se je slej ko prej znašel gledoč za avtobusom, kar pa mu ni bil nikakršen problem, saj je g'rdal za avtobusom — viatorjem, se pravi avtobusom-peščem in tako ni prišel z dežja pod kap.

Ako pa taisti potnik sledi želji črke v Integralovem avtobusom, se prav tako znajde gledoč za avtobusom, s to spremembo, da njegov pogled ne sledi več viatorju — pešču, temveč ostane gledoč za odhajajočim Integralom in računa koliko minut

mu je še preostalo do pričetka družinskega kosila, vedoč, da so časi čakanja na družinskega glavarja že minili.

Ako bi se pojavila zahteva Jezikovnega razsodišča po preimenovanju Integrala v Računarja, bi jo tako ta potnik z veseljem podprl in Jezikovno razsodišče ne bi zgolj v imenu ljudstva, ampak celo z njegovim odobravanjem, uzakonjalo jezikovne spremembe.

V teh mukah, ko mu čakajoč na naslednji avtobus v ušesih še vedno brni hvala za poslušnost, se

naš potnik ozira za besedo preročišča.

Po bontonu o katerem plemenitosti so imeli poslušalci moč poslušati na tem radiu, ubogljivo opravljenemu dejanju sledi beseda — hvala. Ker pa je dejanje že tudi samo branje napisa na steni Integralovega avtobusa, bo pozoren poslušalec cikla o lepem vedenju prebral enigmo, zaslužil zahvalo in bo stoječ pred napisom gledal skozi okno na deževen dan in na množico čakajočih pred avtobusom.

bernard nežmah

Mladi optimist

S polno mero upanja in veliko prizadevnosti da fant ne bi zamudil (verjetno pravočasno vpoklica v vojsko) se je na Centru za raziskave univerze, ki zapisuje dogajanja na univerzi, glasil s pisмено prijavo za študij v naslednjem akademskem letu. Prva lastovka sicer še ne prinese mladim, posebej če prileti jeseni, vendar kaže na to, da so tudi med mlado generacijo še ukaželjni študentje, ki navkljub hitro nastajajočim ukrepom vamejo, da bo razpis za vpis na Univerzo vendar objavljen in da se bo nanj lahko prijavil.

Univerza je institucija, ki vzbuja družbeno upanje, čeprav bi jo v njeni 60-letni zgodovini že krat skoraj že ukinili zaradi pomanjkanja sredstev. V slovensko univerzo se naslanja upanje venske inteligence in njenega podmladka v težkih časih. Zato tega upa ne bi smeli razbliniti nepremišljenimi posegi vanjo.

Peter K.

Univerza brez knjig

Eden od začasnih ukrepov, ki bo imel posledice, kot bo trajal, je prepoved oziroma restrikcija uvoza tujih knjig in periodike. Po oceni Poslovne skupnosti založnikov in knjigarjev Jugoslavije znaša v letošnjem letu uvoz strokovne literature periodike s konvertibilnega tržišča 7% realizirane uvoza iz 1979. leta. Razlike med posameznimi republikami in pokrajinami so še dodatna komplikacija za statistike. Vendar se mi zdi, da relativno ugoden položaj Slovenije nikakor ni zlog za samozadovoljstvo. Ne pred lastnim delom skim razredom in narodom (odvisno komu govori namenjen; katere so množice, na katere apelira) ne pred jugoslovanskim avditorijem tak podoba pridnih in delavnih Slovencev ne more zakriti splošne situacije. Prav ta relativizacija omogoča pridnim aktivistom, da hvalijo s svojim dobrim delom in istočasno predlagajo nove in nove restrikcije. Tako bo odličnjak pred Učiteljem še bolj prizadven, njegova dejanska nesposobnost pa je itak naša skupna in splošna. To pa je že mesto, kjer meče pesek v oči.

Če je Slovenija namenila 30% realizacije iz leta 1979 za uvoz knjig in periodike — in opravimo še par mističnih knjigovodskih operacij pretvorbe deviz v dinarje, dinarje devalviramo in pretvorimo to v devize, se 30% spremeni v manjšo vsoto. Novih tujih knjig tako praktično ni, tuj revij pa je le še recimo 40% od nekdanje akvizicije.

»Jugoslavija je na najboljši poti, da v nekaj letih postane kulturna in znanstvena provinca razvitega sveta.« (dr. M. Žnidaršič, Dnevnik, 30.10.1978)

Do tu smo govorili o politiki uvoza knjig. Te restrikcije pa so take narave, da se je treba vprašati, kakšna zainteresirana zavest stoji za njimi. Obskurantizem se sicer poskuša opravičiti s tem, da ni denarja, ali pa da je treba strogo in poudarjeno varčevati. Dolgoročni namen pa ni nujno produktivne narave. In prav vprašanje produktivne usmerjenosti in politike, ki bi spodbujala le-to, izpostavi tukaj. Knjiga konec koncev ni samo nekakšna humanistična vrednota na sebi. In tudi boljše časih nam kulturno in literarno zamudni ni bilo neznanost. Strokovne knjige — in predvse o njih govorimo — pa itak niso čtivo za množico.

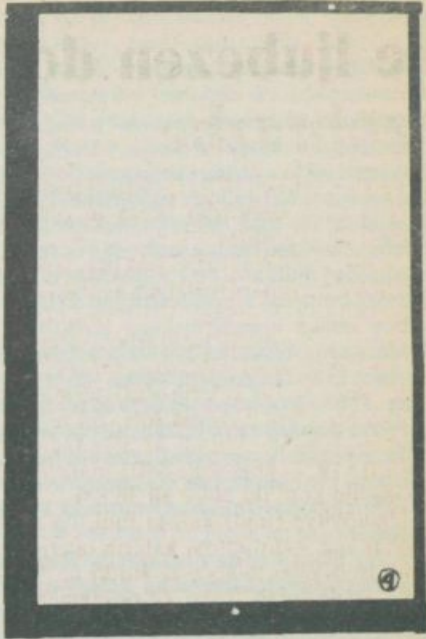
Odločitev, da se vključimo v mednarodno delitev dela kot podrejeni partner, kot odjemalec zastarelih tehnologij in licenc, kot predelovalec tujih surovin itd. — je odločitev, ki zagotavlja, da bomo z vsemi restrikcijami lahko kar lepo živeli. Produktivna operacija je več. Eden med njimi je tudi dokončna zmaga nad tehnokracijo, ki ne zame samo poslovnih organov v podjetjih, ampak tudi tehnično inteligenco, razvoj lastnih tehnologij in še kaj. Da je taka usmeritev nujna v spopadu z birokracijo, z njeno željo po absolutni kontroli in centralizaciji gospodarstva, je jasno. Tu pa se začne sklenjeni krog restrikcij. Ko opade razvoj, odpade strokovnost. Ker imamo staro tehnologijo, je treba tržišče rezervirati domačega izdelovalca. Ker je temu tako, se lahko zadovolji z obstoječim stanjem. Restrikcije postanejo poljubne in se lahko začnejo uporabljati povsod, kjer zaškriplje.

Razmišljanje, primerjanje, konstruiranje, ustvarjalnost — to vse postane nepotrebno in omejeno. Birokratska logika že ve, kaj je prav in naravno, je dano samo to, da spoznamo. Parola o »domačem znanju« lahko nastopi na tej nevarni točki, lahko pa sploh ne nastopi; ta poljubna »domačega znanja« kaže na stvarno odsotnost folklorne iznajdbe raznih stahanovskih prizadevanj. Prekinjeni tok informacij pa omogoča nelojalno drugo »domače znanje« — znanje o dominanci birokratske logike, ki ji je tuj tako ekonomistični kot tudi humanistični argument.

Kar se študenta tiče, pa je dovolj, če prebere predpisani učbenik. To bo zadostovalo, saj, ko kupiš tujo licenco, si kupiš tujo pamet. »Domače znanje« se lahko omeji na proces produkcije, tu strokovna literatura bi bila čista skušnjava, vir nezadovoljstva, frustracij in kriziziranja. Politika restrikcij je vedno selektivna in cilj je z birokratskega stališča dobro izbran. Enkratni ukrep privede vrsto posledic kot svojo nujno izpeljavo zato apeliranje na večjo milost tistega, ki je z restrikcijami te vrste sploh začel, pomeni spregledati osnovno intenco, ki je razvidna šele iz naravnih restrikcij samih.

MLADEN SVAR

Zagrobna epistola dragemu prijatelju

Ljubljana, 11. november ob 11. uri
(Tribunina preža)

Ob teži vesti, ki je v ranih jutranjih urah zadela v srčiko našega tribunaškega bištvu, smo se zavedli naše izjemne vloge in.....šli na ulico!

Veste, da je danes umrl tov. Brežnjev? Državljan: Ja, slučajno sem slišal. Kakšne posledice, bi po vašem mnenju, lahko imela ta smrt?

Bolje, da o tem ne pravim nič. (Nakar je državljani odšel, ne da bi nam bilo dano vprašati ga kaj več o tem očitno spornem vprašanju.)

Tako približno so šibala naša vprašanja, odgovori pa:

Bivši aktivist študentskega gibanja: Vem, da danes bo srečen dan, to sem začutil že zjutraj.

Vojaška oseba: Ali imate dovoljenje? Vojaškim osebam je zabranjeno govoriti brez dovoljenja.

Mladenka: Hvala lepa, ne bi odgovarjala. Mladenka 2: Ne nisem vedela. Ne vem, kaj naj rečem. Ne vem, kaj naj si mislim o tem.

Pa, če bi poskusila pomisliti s svojo glavo? Torej,.....to je gotovo izguba.

Mislis, da je bil ta človek revolucionar? Prav gotovo je bil.

Pa se ti zdi, da bi njegova smrt lahko vplivala na naše odnose z ZSSR? Prav gotovo. To je bil namreč človek, ki je delal na izboljšanju teh odnosov.

Kakšen vpliv bi lahko imela smrt tov. Brežnjeva na mednarodno delavsko gibanje? Poslovnež: Teško, bi rekel, ker ne poznam mnenja in stališč ostalih članov sovjetskega vodstva. V bistvu se je politika vodila skozi usta Brežnjeva in smo po tem presojali sovjetsko politiko. Po mojem

mnenju v kratkem času po smrti Brežnjeva do kakšne konfrontacije v sovjetskem vodstvu ne bo prišlo, čeprav mislim, da obstajajo tudi tam, nasprotujoča si stališča.

Kaj pa odnosi s Poljsko? Vidite tu možnost kakšnih sprememb? Prav gotovo v kolikor se bo politika sovjetskega vodstva spremenila. To se bo odrazilo v večjem ali manjšem pritisku na Poljsko.

Bi vam lahko zastavili nekaj vprašanj v zvezi s smrtjo tov. Brežnjeva?

Starejši občan: Raje ne. Sem bil v bolnici.....

Bo smrt tov. Brežnjeva pustila kakšen vpliv na mednarodno delavsko gibanje? Ne verjamem. Bodo že našli kakšnega naslednika.

Bo po vašem mnenju ta naslednik nasledil tudi brežnjevske orientacije? To bomo pa še videli. Vsekakor pa je bil Brežnjev tisti, ki je dajal osnovne napotke in načela. Mogoče bo najprej malo krize, ko se bodo med med seboj spoprijeli, vendar ne verjamem, da bo to prišlo ven. Potem pa se bo prebil nekdo na površje.....

Kaj pa glede razoroževanja? Mislite, da so tu možne kakšne preorientacije? Počakat moramo.

Bi vam lahko postavili nekaj vprašanj? Občan: To bo pa bolj težko.

Gre namreč za smrt tov. Brežnjeva. Predvsem vam povem, da Brežnjev ni umrl. A je v redu?

No, če to želite.....

Student: Sama smrt kot taka ne bo imela kakšnega posebnega vpliva. Bolj je važno, kdo ga bo nasledil. Kaj posebno pa se ne more spremeniti. Tudi, če bodo kakšne demonstracije ali kaj podobnega.

Kaj pa misliš o njem, o njegovi politiki? O njegovi politiki ne vem veliko. O njem, človeku kot takem, pa kar sem slišal in bral - gotovo ni mogel biti slab človek.

Student 2: Mislim, da ni kake realne možnosti za večje spremembe. Saj to prav gotovo niso bila samo njegova stališča, sicer se ne bi obdržal toliko časa.

Kaj pa vpliv na odnose ZSSR do Jugoslavije? Jaz sem bil vedno optimist kar se tega tiče.

Tovariš: Rekel bi le to, da sem vesel, ker se nas to ne tiče. Mi nismo blizu.

Student 3: A je to res?

Student 4: Še slabše bo, še slabše.

Kerševan: To je težko. Tako v prvem trenutku. Pridite čez kakšen dan, pa se bomo pomenili. Moral bi stvari malo premisliti;

Debenjak: Kaj tega pa nisem vedel..... Mislim, da so koncepti sovjetske partije znani. Čeprav ni mogoče natančno ugotoviti kakšni mehanizmi delujejo znotraj nje, mislim, da smrt tov. Brežnjeva ne bo v bistvu spremenila njene poti.

Ja, sistem v ZSSR je bil vse prej kot princip kolektivnega vodenja. V partiji pač lahko pride do kadrovskih sprememb, prerazporeditev vplivov, vendar spektakularnih stvari v bistvu ni pričakovati (sestava ožjega partijskega vrha je v zasnovi dokaj stara, najmlajši član je star 57 let, mlajših ni. In to pove zelo veliko.) Implikacije, ki bi ob tem nastale, so možne na ravni velesil. Saj nam je znana politika Reaganove administracije oziroma ZDA, ki bi ta trenutek lahko dejavno v narekovajih posegla v mednarodne odnose... Možnost razreševanja kriznih

žarišč kot sta Poljska in Afganistan tu še ni dovolj jasna, oziroma se je ne da še dovolj predvideti.

Ker nam je delovni pripomoček prav na tem mestu pričel bojkotirati, kot se spodobi za zahodne produkte v tem kritičnem času, smo morali nadaljevati po spominu.

Na ameriškem informativnem centru je odsotnost tov. direktorja pojasnila prijazna tovarišica z obrazložitvijo, da imaja na ta dan v ZDA pač praznik.

Bradati subjekt: Ja Brežnjev je šel, bo pa prišel drugi. Tisti v Kremlju so čisti fosili. V tem primeru jih je pač predstavljal Brežnjev.

.....hrup z ulice je močnejši. Zato smo se umaknili v prostore redakcije našega časopisa.

Direktor Francoskega kulturnega centra: Odgovor na to vprašanje bi najbrž moral dati generalni konzul v Zagrebu. Jaz se ukvarjam s kulturo. Zanima nas vaše osebno mnenje? Smrt je velika tragedija, naj se sliši to še tako banalno. Prav gotovo bo prišlo do sprememb, vendar je to zadeva ljudi, ki se ukvarjajo s politiko. Mene kot Francoza to ne zadeva direktno. Spremembe vendar zadevajo tudi Francoze? To je že res, vendar ne na kulturnem področju. Pa bi mogoče lahko kaj povedali o kulturnem sodelovanju med Francijo in Sovjetsko zvezo? To bi vam sedaj težko pojasnil, ker temeljijo ti odnosi na medsebojnih dogovorih, ki so zelo uradni. Lahko, da bodo postali bolj intenzivni, lahko pa da se bo njihov obseg skrčil. Sicer pa moja vloga tu ni takšna, da bi lahko dajal kakršnekoli izjave o tem. Lahko pa vam povem, če vas zanima, kar koli o odnosih na področju kulture med Francijo in SFRJ.

za Tribunino prežo: Vahja Brisček Hernej Gobec NN: On je bil velika osebnost. Znal je veliko stvari zgladiti, tako na primer s Poljsko, tudi prijateljstvo je znal vspostaviti, tako na primer z Ameriko.....

No prosim. Kar pa se tiče posledic pa nima kaj vplivati na nas. Oni imajo centralistični sistem socializma, mi pa nekaj povsem drugega. Torej naj bi bila vest o Brežnjevi smrti lažna? Teško bi rekel, kaj naj bi bilo to, propaganda ali kaj, vendar smatram, da Brežnjev ni umrl. Ne da, ga ravno osebno poznam, vendar ga dobro poznam. In nikakor ne mislim, da bo prišlo do takih posledic, kot je prišlo po smrti našega predsednika. Sploh pa mislim, da je to navadna novinarska raka. Na podlagi česa sklepate, da Brežnjev ni mrtev? Ker je to praktično nemogoče, da bi takšnega človeka kot je predsednik SZ zadela kap. Kaj pa vi menite o tem? Občan 2: Saj je moj kolega vse povedal. Se vi distancirate od tega? Ne. Nijam mnenja. Ne mnenja ne bi dal, ker sem zadovoljen s sistemom.

Mlada občanka: Veste štaja ne poznam Slovence. Mislim, da če uticati. Kako? Pa kako naj vam objasnim? Ma pitajte koga drugega.

samo nek nedoločen, meglen občutek, razkolnikof zaprti so gostilne, za kozlat mi je zunej je mrzla ulica je dolga, ko se konča, še nisem doma, tko sem potrebna kurca med nogami. lela b. njatin

Za konstruktivno kritiko »samoupravnega« diskurza

Specifično obdobje ukrepov ZIS-a bi lahko obenem označili za obdobje, v katerem se mora dokazati komparativna učinkovitost našega sistema socialističnega samoupravljanja. V kolikor ostane samoupravljanje »mrtva struktura«, v istem trenutku ostane le še predmet zgodovine. Ena izmed fundamentalnih točk, ki pripomorejo k oživiljanju/demokratizaciji samoupravnega sistema, pa je ravno preboj molka — ne z žaljivostjo ali pamfletizmom — ampak s konstruktivno kritiko neke posebne oblike mandarinskega jezika, t.j. »samoupravnega« diskurza kot vase zaprte, »cele« strukture, ki iz te nemožne točke izjavljanja deklarira. »Ni več potrebe pisati o ukrepih — sami smo že vse napisali« in v kolikor se pač stori ta delikt, da se še piše, ko je »vendar že vse napisano«, v diskurzu, ki nujno izpade iz samoupravno »celega«, se farsa ponovi: »saj sami ne vedo, kaj bi radi povedali.«

In zdaj tisto. Kar je umanjalo. Razredno je ravno tista »paradokсна točka čistega označevalca, označevalca—brez—označenca, ki je izključena« iz ukrepov in omogoča učinek označenca, t.j. »pomenskost ukrepov«. Razredno je tu vse, je obči ekvivalent, je »pulzija med vsem in ničem in kot tak brez pomena, ker je pomen nasploh,« smisel nasploh, ne-smisel. Vse je načeloma pod kontrolo, pod Oblastjo, toda Razredno uhaja, je presežno, nefunkcionalno ali drugače: je »konstitutivno perverzno.« (S. Žižek). Razredno je krizišče Strukture/Sistema in Gibanja ali če hočete pseudo-dialektično: enofnost nasprotij, v katerem eno neposredno prehaja v drugo, je svoje drugo. Vse je odvisno od razrednega boja, pa je vendarle impotentno, kastrirano. Je potencialna Revolucija, pa je (zopet) vendarle hkrati Sistem, ga »totalizira« s svojim izjemnim položajem, v svoji aktualizaciji pa je »brez pomena«. Lakanovski: Struktura/Sistem označevalcev z označenci, označevalna baterija (S₂) so naši ukrepi—presežno je razredna razsežnost (razredni boj). Manko razredne razsežnosti (mana — Levi—Strauss) v verigi ukrepov ni najbolj »nabito« mesto, a se prav zato v njem zgošča vsa »pomensko—pozitivna« teža, vsa neeksplicirana »konotacija«, ki uhaja dobesedno—izrečenemu pri ukrepih. Le-tem manjka razredna razsežnost in le-ta je ukrepom heterogena in obenem nujna, da se ukrepi sklenejo, da so »celi«. To pa je socialni simptom (Marx), ki izpri-

čuje LAŽ ukrepov (enakomerna porazdelitev stabilizacijskih odrekov). Razredna razsežnost je nelaž laži ukrepov, je iracionalni element racionalne totalitete ukrepov, torej točka vrenja »resnice.«

Kot smo videli. Razredno avtoreferenčno »totalizira« »pozitivne« oznake, tj. ukrepe. Skozi nemožnost Razrednega se ukrepi konstituirajo, manko Razrednega je Razredno manka. Fetišizem ukrepov je v tem, da je Razredno v ukrepih tista partikularnost, ki je inherentna, »notranja« in je obenem negacija, je heterogena. Razredno je Občost, Partikularnost, Univerzalnost (S₁); ukrepi naj bi izražali resnične interese delavskega razreda — kdor je proti ukrepom, je s samo metaforiko fetišskega ustroja ukrepov proti tem resničnim interesom, proti delavskemu samoupravljanju itd. Diskurz ukrepov se strukturira okoli simptomatične točke, ki izdaja potlačenost Razrednega in ideologija Gospodarja nevtralizira ta simptom s tem, da ga dojame kot slučajnega, pre-

hodnega, pogojenega z zunanjimi vzroki (s planetarno ekonomsko krizo) in ne kot zakonitost Sistema.

Partikularno (ukrepi) ne spodbijajo univerzalnosti (delavskega samoupravljanja) — administriranje se pri tem ne taji, ne kamuflira, za ukrepe se prizna, da so administrativni, vendar se premakne pomen: administrativni ukrepi so v nekem smislu tudi demokratični, saj jih s podporami (Kluz, Javor itd.) podpira delavski razred, ki ve, da so ukrepi nujni, neobhodni. Torej administrativni ukrepi tudi realizirajo interese delavskega razreda. Ko lovimo samoupravni diskurz na dejstvih (kar smo počeli ves prvi del teksta), se nam jeguljasto umakne na nivo KODA in kritika, tudi »kritična« kritika, udari mimo (kar je bilo očitno: vedno nam je »nekaj« manjkalo). Diskurz Gospodarja (administrativni ukrepi) nam dokazuje impotenco »univerzitetnega diskurza«, tj. vednosti, znanosti, delavskega samoupravljanja na podlagi znanstvenega socializma Marxa—Engelsa —

Lenina, in na podlagi konstitutivnega manka Razrednega izvede/udejanja »iracionalni«, ne-zrekljivi X, karuzmo ukrepov (administriranje) češ da so — bodo učinkoviti. Naj bo delavsko samoupravljanje se tako profano — ko se prevleče, mistiko heglvske države, občestjo interesov, interesi — občesti — simbolno — učinkuje (Levi — Strauss) : v samoupravljanju je nekaj »dejanjsko zgoj iluzija«, ki pa se kako deluje na pripravljenost delavskega razreda, da sprejme ukrepe kot nujne itd. Behavost Gospodarja in njegovih ukrepov je v konstitutivnem apriorizmu, samoprevari, da je ZIS ali tov. Planinčeva ravna zaradi ukrepov vredna zaupanja delavskega razreda, da ima v sebi tisti X realnih kvalitativnih sposobnosti, ki so potrebne za obvladovanje jugo —ekonomije. Zato nujno spregleda, da se tisti X projicira samo v specifični intersubjektivni konstelaciji, po neki iracionalni logiki, ki je ne obvladuje — umanjka dialektična distanca do samega sebe (ZIS-a do ZIS-a), do dela, ukrepov, delovanja, ki se here kot kriza nekega birokratskega koncepta razvoja, ki si je svoje življenje podaljševal z najemanjem posojil, z milijardnimi zadolžitvami in končno — ravno v teh »kriznih časih« — končuje na »smetišču zgodovine«. Majski ZIS je svojo vlogo »reševalnega Štaba« cenzuriral, potlačil v ne —vedno in zaigral na svojo »moč, svežino, novost«, ki naj prepreči najhujše ukrepi so bili pričakovani in zdaj so tu!

Epilog: pri administrativnih ukrepih ni možno stii odločanja z »da« ali »ne« in tako odpade formalni preizkus »zrelosti« samoupravljalcev — past je drugje: Država je z administrativnimi ukrepi že ugotovila »nezrelost« delavskega razreda za delavsko samoupravljanje s sprejetjem ukrepov / neposredno zakonsko prisilo in odvzela pravico nadaljnega samoupravnega odločanja. Finta je ravno v tem, da je odločanje z »da« ali »ne« premeščeno na neko drugo mesto, kjer »da« pomeni podreditev oz. spoštovanje ukrepov, »ne« pa (s spekulacijami, tibotapstvom, kršitvami ukrepov sploh) pomeni že sproženje represivnega aparata. Prostovoljna podreditev je enako Hlapec (ki je resnica Gospodarja), neprostovoljna podreditev (se pravi: sami ukrepi silijo k izigravanju) je enako keha.

MILIVOJ ŽIŽEK

DRŽAVNA ROMANTIKA — ROMANTIKA DRŽAVE

»Kritike, ki opozarjajo na nedoslednosti, slabosti in odstopanja od dogovorjenih načel, moramo upoštevati z vso resnostjo ter vse slabosti in nedoslednosti z najširšo strokovno in družbeno aktivnostjo učinkovito odpravljati... Nikakor pa ni mogoče sprejemati tistih kritik, ki posamezne slabosti in pomanjkljivosti z nekaterih področij posplošujejo na celotno usmerjeno izobraževanje. Kritike, ki trdijo, da se z usmerjenim izobraževanjem znižuje splošna izobrazba množic ali da se izobraževanje mehanično prilagaja trenutnim potrebam in omejuje pravico do izobraževanja, posebej še nadarjenim učencem in podobno, izhaja iz nepoznavanja ali neupoštevanja dejstev ali iz posploševanja posameznih slabosti ter v bistvu želijo znova začeti polemiko o temeljnih načelih in ciljih preobrazbe izobraževanja.« iz uvodne razprave tov. Majde Poljšansk, predsednice Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje ter telesno kulturo na seji skupščine SRS, ko so zadnji obravnavali probleme preobrazbe šolstva.

V izgradnji družbenega sistema ni dovolj sama opredelitev ZA cilje. Potrebno jih je tudi uresničiti. Pri nas uresničujemo cilje na področju izobraževalnega sistema od prve reforme naprej. Značilno za vse te reforme je, da glavni cilji ostajajo, reforme pa sledijo druga drugi. Vsakič nekoliko drugače organizacijsko zasnovane. V odlomkih iz ekspezeja podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Rodoljuba Čolakoviča, ob sprejetju zakonov o šolstvu, ni težko najti njihove zveze s sedanostjo. Ta ekspeze bi bil lahko v glavnih črtah aktualen še danes in bi ga prav tako lahko prebrala tovarišica Poljšankova ali pa kateri od skupščinskih delegatov na že omenjeni seji skupščine SRS. Permanentnost ciljev šolskih reform ponuja dve izhodišči za nadaljno obravnavo:

1. Cilji reform so potrebni samo zaradi formalnosti in so za vsako reformo nebitveni. Zato je potrebno zajeti vsako reformo v njeni strukturalni vpetosti v družbene mehanizme.

2. Cilji reform niso samo formalni. Za njimi stojijo vizionarji socialističnega šolstva.

Pod prvič lahko ugotovimo, da v naši družbi vizionarji socialističnega šolstva dejansko živijo in se večinoma zadovoljujejo z deklariranimi cilji in politično terminologijo, ki govori o nekaterih nedoslednostih, slabostih in odstopanjih od dogovorjenih načel. Vse to do prihodnje reforme.

Tako so lahko mirno živeli drug ob drugem birokrati in vizionarji socializma, včasih v eni in isti osebi, in so po potrebi hodili v skupno osvežujočo kopel preteklega revolucionarne zgodovine zajemat novih moči.

Da gre v naši povojni zgodovini za sožitje vizij in državnega aparata dokazuje ekstenzivni in neurejeni razvoj gospodarstva, naselij, zdravstva, šolstva... V njih ne prevladuje ne hierarhična poveza in ne kreativnost delovnih ljudi in občanov. Ljudje ne smejo biti ne preveč bogati in ne preveč revni. Ravno prav. Ideje so važne in niso. Ideje so važne kot pobuda za akcijo. Pri tem ni pomembno, da se realizira njihova vsebina. Ideje so plod kreativnega duha, vendar je ta kreativni duh omejen v svoji ustvarjalnosti. Ne more se udejanjiti oziroma se lahko le tako, da izgrajenega ne spreminja. Lahko pa seveda nadgrajuje, obgrajuje, prigrajuje, dograjuje in celo na novo postavlja tam kamor še ni prodrli socializem. Na primer na rodovitno zemljo v Gorenji vasi. Skratka, kreativni duh lahko ekstenzivno razširja. Znotraj ek-

stenzivnega razširjanja je vedno možna zgodovinska opredelitev ZA, saj vedno posega ven, neobstoječe, v prihodnost.

Ideja o socializmu je v ljudeh povezana z nečim dobrim, poštenim, humanim, z altruizmom, demokracijo. Socializem je tudi ideja o človeški sreči v človeški družbi. Te ideje so hkrati gonilo socializma in njegove utopične komponente, ker ljudje, ki živijo za vizije, izgubljajo stik z realnostjo. Neprekinjena pripravljenost za boj za te vizije brez pravega spopada in njihovo neuresničevanje oziroma njegova neuspešnost porajata v ljudeh dvom o njihovi zgodovinski upravičenosti. Politično zapiranje dialoga na to temo, formalizira to vizionarsko vsebino in dobesedno ukinja vizije. (Iz socialistov, ki ne vedo, da je socializem ukinjeno, brivci, ki to vedo, brijejo norce. To seveda

ne pomeni, da so brivci nezmotljivi).

Povojni polet v izgradnji nove socialistične skupnosti je končan v gospodarski in družbeni krizi. Sama pripravljenost za delo in prostovoljna akcija nista več dovolj, kajti današnji svet ne izhaja več iz povojnega niča, ampak iz njegove dediščine. Ta dediščina pa je ekstenzivna izgradnja družbe, vizije in birokracija. Pa še nekaj je, deagrarizacija kmetijskih zemljišč. Današnja mladina tega stanja ni ustvarila, zaradi čisto preprostih biološki zakonitosti obnavljanja človeškega rodu ne more biti za današnje stanje odgovorna, niti soodgovorna. Preseganje tega stanja (gospodarske in družbene krize) pa je za današnje mlade bistvenega pomena, saj utegnejo ostati brez kruha, brez dela in brez perspektive. Sicer pa to ni samo problem mladih, tudi drugi lahko ostanejo brez kruha in dela. Današnjih perspektiv ni več mogoče graditi samo na vizijah socialistične revolucije iz jugoslovanske zgodovine. Zaradi gospodarske in družbene krize dosedanje sožitje vizij in države ni več možno. Vizije se lahko formalizirajo (in s tem odmrejo) ali pa ne. V tem zadnjem primeru je potrebno soočenje z lastno zgodovino. Soočenje z lastnimi zgodovinskimi napakami je običajno zelo neprijetna zadeva. To velja tako za posameznika kot za družbo oziroma njene sestavne dele. Napake porajajo tudi nekritično kritiko, bolj napadalne in jezljive narave. Te ne gre zatirati in zapirati, saj ravno ti postopki na politični ravni ne kujejo zaveznitstev, ker so verjetno izbruhi upravičeni, le premalo destruktivno konstruktivni so. Sama konstruktivna kritika danes vodi navzdol, ker je prostor za nadaljno ekstenzivno širitev od zunaj omejen (z odplačili kreditov, nafto, hrano...)

Zato je kritična zgodovinska analiza brez vnaprejš določenih rezultatov danes nujna. Današnji radikali so realisti!

Zgodovinska analiza pa do danes še ni bila opravljena, to smo med drugim slišali pred dobrim mesecem, ko so v okviru dejavnosti CK ZKS sklicali poseben sestanek z novinarji, ki se ukvarjajo z obveščanjem na temo usmerjenega izobraževanja. Tam smo lahko slišali, da smo novinarji pravzaprav »pravi eksperti« za to področje, da veliko vemo (več od profesionalcev CK ZKS, ki delajo na tem področju) in da naj družno pristopimo k reševanju zakomplicirane situacije okrog in v usmerjenem izobraževanju, da naj seznanimo ljudi, da gre vendar za družbeno reformo, v kateri mora in ima pravico sodelovati vsak delovni človek v naši samoupravni socialistični skupnosti. Novinarji smo pojasnili, da te naloge ne moremo izpeljati... Namigi, ki smo jih prejeli na tej seji, kažejo, da so sedaj PIS-i in njihovo delovanje na udaru. Da morebiti ne delujejo dovolj »samoupravno«.

Dušan Turk

Ali veš

— da je tov. Ribičič, predsednik predsedstva CK ZKJ, v intervjuju za radio Köln izjavil: »V njegovo avtoritativnega stališča predsednika Tita, z njegovo izredno sposobnostjo presoje položaja, in smo vedeli, da bo Tito povedal svoje mnenje, smo mi, njegovi sodelavci, postajali morda celo preveč lagodni in razvajeni.«

— da, občani v SR Srbiji dolgujejo »državi« eno milijardo in 283 milijonov dinarjev, pri čemer gre za obveznosti iz lanskega leta. Njihove celotne obveznosti iz prispevkov davka na osebni dohodek, davka na dohodek od premoženja, davka na dediščine in darila ipd., so lani presegle 11 milijard dinarjev.

— da, so v SR Makedoniji uvedli časne ukrepe v kmetijsko-industrijskem kombinatu »Prilep« zaradi »večletne krize, nakopičenih problemov, (te znašajo 750 milijonov dinarjev plus 150 milijonov v tem letu), slabih medčloveških odnosov (od 1700 zaposlenih jih je 370 v administraciji) in slabe discipline.«

— da, je neobičajno veliko publiciteto v sredstvih javnega obveščanja v zadnjem času dobil ex-vec, zaradi širjenja govoric o deviznih računih v Švici, tovarni na Švedskem, pobegu v Argentino. Vse to se je pokazalo kot sovražna propaganda (odkar se je Vrhovec pojavil celo na TV dnevniku — čeprav se je zopet potem govorilo o »dvojni-begnilu« ljubljanskega nadškofa in slovenski metropolit dr. Šuštar.

— da, je taisti Vrhovec v predgovoru k Zborniku »Razred in avantgarda, ki bo izšel predvidoma ob Novem letu, zapisal: »Naša revolucija ni nikoli požirala svojih ljudi, niti tedaj ne, ko so se oddaljili od njene poti in zabredli celo v izdajo. Kljub občasnim poskusom, da smo »stalinizmom« predstavilo kot potrditev, da smo »stalinizmom« toliko stalinizem Goli otok pa kot eno od podrobnosti, kot »dokaz« za »sistem gulaga« pri nas, ta zbornik avtentičnih dokumentov, ki so nastali neposredno v temeljnem boju in praksi življenja, bolj kot karkoli drugega razkrinkava te laži in njihovo zlagano humanost ter jim postavlja nasproti golo resnico in izvirnost, ne vselej lahko in premo-črtno, vendar zvesto našemu življenju in gibanju.«

— da, na Kosovu vsak drugi prebivalec v družbenem stanovanju ne plačuje stanarine, električne energije, ogrevanja, komunalnih storitev. Ta zvrst naše »folklore« tudi drugje po Jugoslaviji lepo uspeva.

— da, se je pričelo razpravljati o nezakonito zgrajenih vikendih ob naši obali, kot o »kontrarevolucionarnem dejanju«, ki na sebe nujno kliče »revolucionarni poseg« — vse te objekte je treba podružbiti in jih izročiti turističnemu gospodarstvu.«

— da, so se na »dnevh slovenskih pravnikov« končno dogovorili o pogumnejših ukrepih v tem obdobju gospodarske krize, o novih sistemih organizaciji združenega dela, o novih sistemih in stari praksi. »Dnevi« so seveda potekali v Portorožu.

— da, v Slovenskih organizacijah združenega dela okrog 23% vseh zaposlenih opravlja administrativno-strokovna dela, v Jugoslaviji pa je ta povpreček 38% (!)

— da, analitiki ocenjujejo, da imamo v osemdesetih letih izkoriščenih vsega 50% človeških in gnotnih zmogljivosti.

— da, je produktivnost dela v Jugoslaviji v letu 1981 padla za 0,4%, za letos pa nekateri napovedujejo še večji upad.

— da, v ZRN za proizvodnjo 150 ton jekla v Siemens—Martinovih pečeh porabijo 45 minut, pri nas pa 6 ur.

— da, je javni tožilec v Novi Gradiški obtožil 5 direktorjev PIK Nova Gradiška, da so služili na protizakonit način: ponarejevali so dokumente, kooperirali z lastnim podjetjem, trgovali z gnojili in zemljo. Tožilec iz Slavonske Požege pa je obtožil direktorja IMT servisa, ker si je na nezakonit način pridobil 730 milijonov dinarjev (seveda ND).

— da, imajo po vesteh iz časopisa Delo Go-renjci doma v rezervnih posodah milijon litrov bencina (to je približno 1000 ton!)

— da, so na pobudo OK ZK Titovega Velesa vse družbeno-politične organizacije sklenile, da bodo poslej za službena vozila kupovale Zastave.

— da, je bilo prijavljenih političnih prestopkov v Jugoslaviji v prvih šestih mesecih letos za 12% manj kot v istem času lani. Obenem pa se je povečalo število obtoženih prestopnikov v prvem polletju leta 1982 v primerjavi z lani za 84%. (Kosovo!). Po obtožnicah je bilo največ kaznivih dejanj na Kosovu (150), Hrvaški (34) in ožji Srbiji (26), najmanj pa v Vojvodini (7) in Sloveniji (5).

— da, je bilo storjenih leta 1971 v Jugoslaviji 247571 kaznivih dejanj (od tega gospodarskih 11631), leta 1981 pa 207985 (od tega gospodarskih 19951!).

— da, smo bili leta 1976 z gospodarskim kriminalom v Sloveniji ob 121 milijonov din. leta 1981 pa že ob 207 milijonov dinarjev.

— da, je v občinskih skupščinah med delegati le 12% mladincev, v republiških še komaj 8%, v skupščini SFRJ pa manj kot 2%!

Take rabimo

V tej težki situaciji, ki je nastala po objavi ukrepov ZIS se vam oglašam s kratkim pismom, katerega namen je, pokazati našim občanom predvsem pa funkcionarjem na najvišjih mestih, kakšne ljudi rabimo, da bi izšli iz tega kriznega obdobja. Za primer bi dala herojsko požrtvovalnost miličnika Kerima Omanovića, ki je neglede na vse posledice njegovega dejanja in na nevarnosti, ki so ga čakale pri njegovem dejanju razbil egoizem, ki vlada v naši potrošniški mentaliteti. Ko se je namreč 5. novembra neka ženska hotela vreči iz zmajskega mostu v Ljubljano se je miličnik sskel in skočil za njo, ki se je že utapljala. Priplaval je do nje in s skrajnimi močmi jo je obvladal ter jo privlekel na strm in spolzek breg, kjer je končno našel železni kavelj, ki se ga je oprjel in počakal na gasilce, ki so mu prihiteli na pomoč.

Mislím, da je to nivo odgovornosti, ki bi se ga morali držati tudi naši politiki, ne pa da bočejo skrivati napake in govoriti le o abstraktni odgovornosti. Tako je na primer tov. Šetinc na zasedanju slovenske skupščine dejal: »Prav sedaj smo sredi živahnih, pogosto celo nervoznih razprav o odgovornosti. Drug od drugega terjamo, da zaostrimo odgovornost, le redko pa se vprašamo, ali smo sami že kdaj koga poklicali na zagovor, kajti tudi najostrejšim pritiskom se je treba pogumno postaviti po robu, celo z odstopi odgovornih«. In malo dal je pove: »Ne gre zato, da iščemo grešnega kozla...« (Delo, 20.10.1982, str. 4). Koga pa naj bi iskali po vašem mnenju, tov. Šetinc? »Nedolžno« jagnjed? »Grešnega«, da, »grešne kozle« iščemo, neodgovorne, ker jih nihče ne kliče pred odgovornost, take, ki so jim usta polna besed o samoupravljanju. Tako je, kot pravite: omenam mora slediti pohvala ali graja, zaupnica ali nezaupnica, ponovna izvolitev ali odpoklic, odstop, zamenjava ekipe.

Ko bi bili vsi miličniki Omanovići, se nam ne bi dogajalo to, kar se nam dogaja: ne bi bilo treba čakati v vrstah za bencin, za praške, kavo, olje ali sladkor, temveč bi srečno živeli v naši samoupravni družbi.

Barbara Grozint

Bravo, tov. Šetinc

Kot smo izvedeli iz dnevnega časopisja je direktor Zvezne carinske uprave Zvonko Poščič v zvezi »čudno« izjavo, češ, da bi bilo dobro, če bi se vsak ukvarjal s svojim poslom, se pravi, da bi vsak skrbel le za svoje področje in pri tem puščal ob strani kate-kršnokoli permanentno kritiko nemarnosti, ki se dogajajo v carinski upravi ali v kateremkoli drugem delu naše samoupravne družbe. V isti izjavi je tudi z reduciranim pomen in vlogo socialistične zveze na informacijsko transmisijo upravnih organov ter v svojem razburjenju brez dlake na jeziku obtožil nekega imaginarnega predsednika mestne organizacije SZDL v Sloveniji, ki naj bi bil ob tej priliki najglasnejši, saj so mu na meji naši organi zaplenili televizor. Kot prvi se mu je strumno postavil v bran tov. Šetinc, predsednik RK SZDL Slovenije: »Ne morem (pa) se strinjati z Zvonkom Poščičem, da je socialistična zveza zgolj propagandist ukrepov, zgolj informator. Socialistična zveza kot najširša organizacija ima tudi splošno družbeno nadzorno funkcijo in s tem pravico, da kritizira slabe postopke, predvsem pa slabo pripravljene ukrepe.« Tov. Šetinc je tudi pojasnil, da ne gre za nobenega predsednika neke mestne organizacije socialistične zveze v Sloveniji (te sta le dve: ljubljanska in mariborska) kar je bilo tudi preverjeno. Če je v čem smisel izjave tov. Poščiča potem je vsekakor v tem, da želi »socialistični zvezi prilepiti obliž na usta, da ne bomo govorili o teh stvareh.«

Tudi sam bi rad na kratko spregovoril o ukrepih ZIS-a, ki se mi zdijo preveč egalitarni in sploh ne upoštevajo naše družbene realnosti, to je, slojevsko in razredno razdeljene prehodne družbe na poti v komunizem. Ukrepi so etabrirali izenačenost vseh tudi s tem, da vsak lahko dobi le 40 l bencina in, da za vse velja enotna postavka 5000 din pri prehodu čez mejo ne glede na to, da ta znesek nekemu delavcu morda predstavlja 50% plače ali celo več, kakemu direktorju ali funkcionarju pa 20% ali še manj. ZIS bi sicer želel pravično razdeliti bremena gospodarske krize, vendar pa se mi zdi, da se ukrepi ob že prej naštetih protislovnih razblinjajo v nepopolnosti in v hibah njih samih. Poglejmo še drug primer: 10-40% zmanjšana poraba bencina je zelo raztegljiva omejitev, ki se jo zlahka nadoknadi medtem ko štiridesetlitrski meja za posameznike predstavlja v končni fazi dušenje v prenatrpanih avtobusih in vlakih. Mislim, da so pri nas socialne razlike zelo globoke in da se bodo z ukrepi samo še zaostrile. Ne zdi se mi tudi prav, da so za »tihotapljenje« kave ali praškov uvedene tako ostre kazni, kot je npr. zaplemba avtomobilov. Čeprav razumem težko situacijo v kateri smo, se mi na splošno zdijo ti ukrepi vsiljevanje nesamoupravnih kanalov odločanja.

Ob koncu bi povedal še tole: lepo je, da smo se na nivoju federacije dogovorili za uvedbo druge stopnje omejitve porabe električne energije kot naše specifične oblike solidarnosti, toda po drugi strani ta nivelizacija producira podporo zgrešenim medrepubliškim ekonomskim politikam: tako sem, na primer v časopisu prebral, da je makedonski delegat v Zvezni skupščini naivno spraševal, kako to, da v Sloveniji skorajda ni omejitev, v Makedoniji pa jih je toliko. »da se delavec še okopati ne more«. Postavil bi mu nova »naivna« vprašanja: kdo je gradil elektrarne na mazut na ogromnih ležiščih premoga, kdo je pred parimi dnevi odprl še eno rafinerijo (v Skopju — kot da ne bi bile jugoslovanske nacionalne ekonomije že tako konkurenčne ena drugi?) Naj vse te slepe investicije zdaj plačujejo vse republike — tudi tiste, ki so si začrtale že pred leti dolgoročnejšo politiko na tem področju? Vse to so odprta vprašanja, ki terjajo odgovore, predvsem pa odgovornost in zdi se mi, da je poseg tov. Šetinc v neko neodgovorno izjavo na mestu in mu zaradi tega tudi čestitam.

Lovro Zajc

Franc Šetinc,
predsednik
RK SZDL Slovenije

organizacije SZDL v Sloveniji, ki naj bi bil ob tej priliki najglasnejši, saj so mu na meji naši organi zaplenili televizor. Kot prvi se mu je strumno postavil v bran tov. Šetinc, predsednik RK SZDL Slovenije: »Ne morem (pa) se strinjati z Zvonkom Poščičem, da je socialistična zveza zgolj propagandist ukrepov, zgolj informator. Socialistična zveza kot najširša organizacija ima tudi splošno družbeno nadzorno funkcijo in s tem pravico, da kritizira slabe postopke, predvsem pa slabo pripravljene ukrepe.« Tov. Šetinc je tudi pojasnil, da ne gre za nobenega predsednika neke mestne organizacije socialistične zveze v Sloveniji (te sta le dve: ljubljanska in mariborska) kar je bilo tudi preverjeno. Če je v čem smisel izjave tov. Poščiča potem je vsekakor v tem, da želi »socialistični zvezi prilepiti obliž na usta, da ne bomo govorili o teh stvareh.«

Tudi sam bi rad na kratko spregovoril o ukrepih ZIS-a, ki se mi zdijo preveč egalitarni in sploh ne upoštevajo naše družbene realnosti, to je, slojevsko in razredno razdeljene prehodne družbe na poti v komunizem. Ukrepi so etabrirali izenačenost vseh tudi s tem, da vsak lahko dobi le 40 l bencina in, da za vse velja enotna postavka 5000 din pri prehodu čez mejo ne glede na to, da ta znesek nekemu delavcu morda predstavlja 50% plače ali celo več, kakemu direktorju ali funkcionarju pa 20% ali še manj. ZIS bi sicer želel pravično razdeliti bremena gospodarske krize, vendar pa se mi zdi, da se ukrepi ob že prej naštetih protislovnih razblinjajo v nepopolnosti in v hibah njih samih. Poglejmo še drug primer: 10-40% zmanjšana poraba bencina je zelo raztegljiva omejitev, ki se jo zlahka nadoknadi medtem ko štiridesetlitrski meja za posameznike predstavlja v končni fazi dušenje v prenatrpanih avtobusih in vlakih. Mislim, da so pri nas socialne razlike zelo globoke in da se bodo z ukrepi samo še zaostrile. Ne zdi se mi tudi prav, da so za »tihotapljenje« kave ali praškov uvedene tako ostre kazni, kot je npr. zaplemba avtomobilov. Čeprav razumem težko situacijo v kateri smo, se mi na splošno zdijo ti ukrepi vsiljevanje nesamoupravnih kanalov odločanja.

Ob koncu bi povedal še tole: lepo je, da smo se na nivoju federacije dogovorili za uvedbo druge stopnje omejitve porabe električne energije kot naše specifične oblike solidarnosti, toda po drugi strani ta nivelizacija producira podporo zgrešenim medrepubliškim ekonomskim politikam: tako sem, na primer v časopisu prebral, da je makedonski delegat v Zvezni skupščini naivno spraševal, kako to, da v Sloveniji skorajda ni omejitev, v Makedoniji pa jih je toliko. »da se delavec še okopati ne more«. Postavil bi mu nova »naivna« vprašanja: kdo je gradil elektrarne na mazut na ogromnih ležiščih premoga, kdo je pred parimi dnevi odprl še eno rafinerijo (v Skopju — kot da ne bi bile jugoslovanske nacionalne ekonomije že tako konkurenčne ena drugi?) Naj vse te slepe investicije zdaj plačujejo vse republike — tudi tiste, ki so si začrtale že pred leti dolgoročnejšo politiko na tem področju? Vse to so odprta vprašanja, ki terjajo odgovore, predvsem pa odgovornost in zdi se mi, da je poseg tov. Šetinc v neko neodgovorno izjavo na mestu in mu zaradi tega tudi čestitam.

Lovro Zajc

Franc Šetinc,
predsednik
RK SZDL Slovenije

IZ EKSPOZEJA PODPREDSEDNIKA ZVEZNEGA IZVRŠNEGA SVETA RODOLJUBA ČOLAKOVIČA

Predlog Splošnega zakona o šolstvu, predložen temu domu v razpravo, je rezultat dolgoletnega dela velikega števila ljudi...

V šolskem letu 1935-39 je bilo v Jugoslaviji 9190 šol za obvezno šolanje, izmed teh 8956 štirirazrednih osnovnih šol, v katerih se je učilo 1.470.974 učencev...

Pomembno je tudi povečanje števila mladine, ki obiskuje strokovne šole. Leta 1938-39 se je učilo v tako imenovanih nižjih strokovnih šolah, ki so bile povečini vajenske na zelo nizki stopnji...

Danes je v FLRJ v vseh vrstah šol, od osnovnih do visokih šol in na fakultetah 2.587.543 učencev in študentov, kar pomeni, da obiskuje vsak sedmi državljani naše države kakšno redno šolo.

Mislim, da teh nekaj podatkov nedvoumno govori o prizadevanju naše skupnosti v pretekli dobi, da bi:

- 1. Zagotovila svoji za šolo odrasli deci osnovno šolanje;
2. da bi omogočili čim večjemu številu mladine po končani osemletni osnovni šoli nadaljevali šolanje v raznih strokovnih šolah na višji stopnji...
3. da bi čim večjemu številu mladih ljudi odprli pot na visoke šole in omogočili vpis vanje mnogo večjemu številu kandidatov...
4. da bi najširšim slojem delovnih ljudi omogočili pridobiti si v ustanovah za izobraževanje odraslih znanje, ki ga niso mogli dobiti z rednim šolanjem.

Predlog tega zakona uvaja nov šolski sistem, ki je prožen in dosledno demokratičen. Ker so njegove oblike, namreč posamezne vrste šole, bile že v starem šolskem sistemu, se pojavlja vprašanje, kaj se je v šolskem sistemu spremenilo?

1. Novi šolski sistem obsega poleg rednih šol razne ustanove za predšolsko vzgojo in ustanove za izobraževanje odraslih ter strokovno izpopolnjevanje. S tem je ustvarjen celoten sistem za šolanje in izobraževanje.

2. Opuščene so tako imenovane stopnje v šolskem sistemu, da bi se znebili togosti in šablona. Na osnovno šolo v osemletnem trajanju se vežejo raznovrstne strokovne šole, ki pripravljajo kadre za gospodarstvo in razne javne službe, kakor tudi šola za splošno izobraževanje - gimnazija. Tu so šole za kvalificirane delavce, tehnike raznih strokov, visokokvalificirane delavce, višje tehnike itd., končno pa prihajajo visoke šole in fakultete za usposabljanje visokokvalificiranih strokovnjakov.

3. Novi šolski sistem je dosledno demokratičen, ker ukinja dualizem v sistemu vzgajanja in izobraževanja ter privilegirani položaj katerekoli vrste šol. V njem je omogočen vstop v vse vrste šole vsem, seveda na podlagi znanja in sposobnosti, in so zagotovljeni pogoji, da ta pravica državljanov ne bo ostala deklaracija. V njem se sposobnim in vrednim daje možnost za prejemanje stipendij in drugih olajšav za šolanje. Končno njegovo funkcioniranje, uresničevanje ciljev in nalog ni samo zadeva prosvetnih organov in učiteljev, temveč raznih organov družbenega upravljanja, od šolskih odborov do republikanskih svetov, v katerih prihaja še bolj do izraza vpliv na šolo in njeno delo tistih družbenih činiteljev, ki so za to posebno zainteresirani.

Širok in soliden temelj novega šolskega sistema je osemletna osnovna šola. To je šola za splošno izobraževanje in je obvezna za vse državljane od 7. do 15. leta starosti. To bo obvezna šola za splošno izobraževanje za vso mlado generacijo naše države, enotna po svojem izobraževalnem in vzgojnem cilju, po osnovah učnega načrta in programa, po organizaciji notranjega življenja in dela. Ta šola naj mlademu naraščaju daje osnove sodobne splošne izobrazbe, med njimi tudi elemente tehničnega izobraževanja, da naj mu osnove socialističnega vzgajanja in mu pomaga, da se čim pravičneje opredeli pri izbiri življenjskega poklica.

Podpredsednik Čolaković je v raznih razlogih ovrgel pojmovanje nekaterih, da je v naši državi dovolj širileto obvezno šolanje. Ne smemo pozabiti, da se tehnični proces razvija z neverjetno hitrostjo, da je človeštvo že prišlo v novo tehnično revolucijo, v dobo avtomatizacije in uporabljanja atomske energije v proizvodnji. Vse to postavlja pred neposrednega proizvajalca nove zahteve, zahteva mnogo širšo splošno izobrazbo. Zahteva od njega sposobnost, da se bolj poglobi v tehnološki proces in da se hitreje prilagaja njegovim spremembam.

Trditev, da podaljšanje obveznega šolanja odteguje mladino od produktivnih poklicev, je samovoljna in netočna.

Mi smo danes razmeroma še daleč od tega, da bi zajeli vso mladino v osemletni šoli, čeprav smo glede na to že dosegli pomembne rezultate. Ta proces, da bi zajeli vso mladino v osemletno šolanje in preosnovali osnovno šolo v novem duhu, bo trajal dalj časa. Omrežje osemletnih osnovnih šol se bo seveda širilo sorazmerno z našimi gmožnimi in kadrovskimi možnostmi, pri tem pa si je treba prizadevati, da bi izkoriščali vse mogoče prehodne oblike - odpiranje petega in šestega razreda osnovne šole, kjer pa to ni mogoče, vsaj prirejanje sistematičnih zimskih tečajev za ves čas šolske obveznosti.

Kadar se govori o splošnem in strokovnem izobraževanju, je povsem umestno vprašanje, ali je sploh mogoče, zlasti danes, postaviti zid med šolo splošnega izobraževanja in strokovnimi šolami? Ali ni vedno, zlasti pa danes, določena raven splošne izobrazbe pogoj za vsako strokovnost in ali ni kvaliteta, raven strokovnosti odvisna od splošne kulture? Mislim, da sta splošna in strokovna izobrazba tako med seboj prepleteni, da je povsem nemogoče govoriti, kje preneha splošna in se začne strokovna. Namesto jalovega razpravljanja bo pametneje, ako skušamo ugotoviti, kaj mora danes dati splošno izobraževanje, da bi bilo solidna podlaga za strokovnjake, kakršni so nam danes potrebni in kakršni nam bodo potrebni v bližnji prihodnosti.

Nagel razvoj znanosti, zlasti prirodoslovnih, postavlja šoli vse večje zahteve, ki jih ne more izpolniti takšna, kakršna je sedaj. Potrebno je uvajati nove predmete v učne načrte in razširjati programe z novim gradivom, čas, ki ga ima šola na razpolago, da bi to obvladala, pa je omejen. Seveda šola vse bolj zaostaja za življenjem in prihaja v absurden položaj; pripraviti bi morala mladino za življenje, sama pa čedalje bolj zaostaja za življenjem, za njegovim burnim tokom.

Sola se trudi, da bi prišla iz tega začaranega kroga, podaljšuje število učnih ur, tako da jih je v nekaterih šolah 40 na teden. Učencem nalagajo vse nove obveznosti, zahtevajo znanje vseh novih dejstev, kar nalaga šolski mladini nezmogljiva bremena. Ako k temu dodamo še to, da se mora učenec v določenem razredu določene šole naučiti določeno število dejstev in pri izpitih to dokazati, postranskega pomena pa je, kako se je naučil in kako si je to znanje osvojil, sledi, da se ukvarjamo z razmeroma jalovim in neživiljenjskim delom, za katerega se troši ogromna energija in ki velja skupnost velikih gmožnih sredstev. To vsekakor ni pot, da bi se razvijala intelektualna sposobnost učencev, da bi se povečala njihova moč spoznavanja pojavov v narodi in družbi, razumevanje njihovih medsebojnih zvez in razmerij, zakonitosti, ki se z njimi manifestirajo. Se manj spodbuja to težnjo po novih spoznanjih, po tako imenovanem dodatnem učenju ne samo v šoli, temveč tudi iz knjig in na drug način. To je prejšnji način, da se zastudi vsako učenje, da se zasovrži šola kot jarem, ki se mora nositi po volji drugih.

Govorim toliko o tej temi, ker se je pojavilo med razpravljanjem o reformi mnenje, da lahko predlagana rešitev tega zapletenega perečega vprašanja naših šol dovede do zanemarjanja učenja, do nedelavnosti in razposajenosti učencev, enostavno do anarhije v šolah.

Učenje je nedvoumno važen element v šoli, treba pa se je sporazumeti, kaj poučujemo in kako poučujemo, da bi šole izvlekli iz tistega nesmiselnega položaja, o katerem sem nekoliko prej govoril, in da bi ustvarili v njej drugačno ozračje, kakor pa je danes v večini naših šol, ozračje, v katerem bi se učenec čutil svobodnega in aktivnega činitelja v pridobivanju znanja, ne pa utesnjeneja in stalno grajanega človeka po vsiljeni avtoriteti. O tem je beseda in ne o tem, ali se je treba v šoli učiti ali ne.

Glede na splošni namen naše socialistične skupnosti - izgradnja asociacije svobodnih proizvajalcev ali komunistične družbe, kakor tudi vloga delovnega človeka v tej izgradnji - se postavlja naš šol tudi vzgojno izobraževalni cilj. Sistem izobraževanja in vzgajanja mora biti tako zgrajen, da bo služil temu cilju, da bo prežet z njegovim duhom in da bo pomagal v čim večjem obsegu k izgradnji socializma in komunizma.

To pomeni, da morajo šole pomagati k izoblikovanju fizično zdrave, solidno izobražene in socialistično vzgojene osebnosti, ki bo lahko na razne načine čim bolje razvijala produktivne sile družbe, ki bo čim aktivnejše in učinkovito sodelovala v upravljanju, v izvrševanju raznih družbenih poslov, osebnosti, ki so ji dostopne in potrebne pridobitve kulture zaradi svojega bolj vsebinskega in lepšega življenja, ki so ji bilzi težnje po svobodi in napredu vseh narodov, s katerimi jo povezuje spoznanje o neobhodnosti solidarnosti vseh delovnih ljudi v boju za mir in socializem.

Ko je prešel na ustanove za izobraževanje odraslih in strokovno izpopolnjevanje, je podpredsednik Čolaković dejal, da bo njihova vloga postajala čedalje pomembnejša.

Rekel sem že, da mora naša šola popolnoma prebrati v družbeno ustanovo. Predlog zakona je usmerjen k temu cilju. Koliko je pravni položaj šole uvrščen, najbolj dokazuje to, da ustanovitelj ne more po svoji volji ukiniti šole. Sola se ukine samo pod pogoji, ki jih predpisuje zakon, o tem pa sklepa na predlog ustanovitelja in po zaslusanju šolskega odbora republikanske izvršni svet.

Poudariti bi hotel še eno, namreč udeležbo učencev pri samoupravljanju. Kljub vsem skeptikom se je pokazalo, da je udeležba učencev v šolskih odborih, kakor tudi ustvarjanje razrednih skupnosti zelo koristna, nujna zadeva za uvajanje drugačnih, bolj humanih, razumejših odnosov v šoli, in sicer ne le med učenci in učitelji, temveč tudi med učenci samimi. Nekateri ljudje, ki so nezaupljivi do vsake smelejše ureditve, so se bali, da bodo učenci postali na ta način predrzni in da bo trpela avtoriteta učiteljev itd., itd. Pokazalo se je, da ta bojazen ni upravičena in da je mladina v naših šolah bolj zrela in resna, kakor so domnevali ti nezaupljivi ljudje. Uvajanje učencev določene starosti v šolske odbore in delavnost razrednih skupnosti sta pripomogli k ustvarjanju ugodnejše atmosfere v šolah, kar je pozitivno vplivalo na vse delo v šoli.

Glavno breme tega obsežnega in koščivega dela bodo nosili naši prosvetni delavci. Da bi bili dobri učitelji v šoli ljudje, ki vzgajajo in izobražujejo našo mladino, morajo delati ustvarjajno, morajo biti polni inicijativnosti in prizadevnosti, obenem pa ljudje solidnega znanja, ki bodo z zanesljivo roko vodili svoje učence.

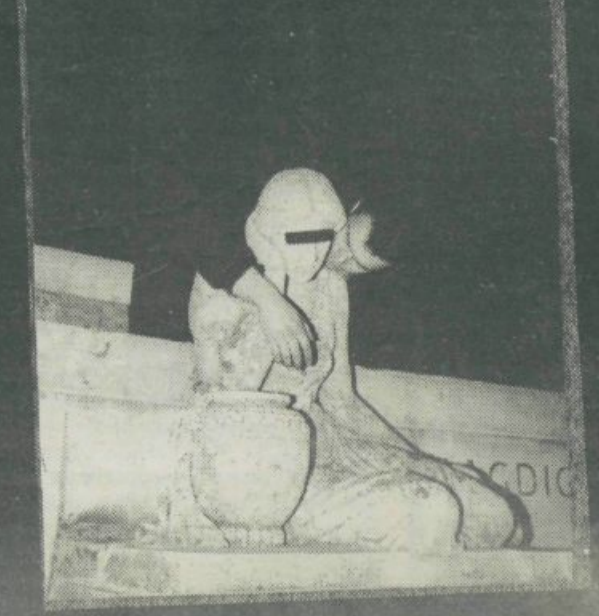
Med našimi učitelji imamo precej odličnih delavcev, ki so bili pobudniki mnogih koristnih akcij, ki so delali v svojih šolah na nov način in so mnogo prispevali, da so se tudi v tem predlogu zakona zanesljivo izoblikovale določene postavke. Je pa tudi precejšnje število tistih, ki jim je treba bolj pomagati, da bi spoznali duha in smisel reforme ter se naučili delati na nov način.

Zato bo treba v prvi vrsti sistematično delati na njihovi dokvalifikaciji, izpopolnjevanju njihovega znanja in pedagoške pripravljenosti.

Med razpravljanjem o reformi je bilo pogosto poudarjeno, da se mnoge lepe in koristne zamisli o reformi ne bodo mogle uresničiti zaradi slabe gmožne podlage našega šolstva.

Naj povem o tem nekaj besed. Naša skupnost si mora v prihodnjih letih prizadevati, da se stanje popravi, da bi mogli potem tako rekoč normalno vlagati v naše šolstvo, kar pomeni investicijo svoje vrste, investicijo za kadre.

Tu pomeni, da je ustvarjanje novega šolskega prostora za nedouložljiva naloga, ki jo moramo izpolniti s prizadevanji do skrajnih me. Tu zahteva velika sredstva in se mi zdi, da bo potrebnih ustanoviti posebne sklade, v katere bi se stekalo iz obdavčenih stavbih vstopnih dohodkov sredstva za gradnjo in opremo novih šol.

Tarasa Kermaunerja zdrobljena zrcala

Otroštvo, z meščanskega vidika, je vedno premenjeno s prikriivanjem, prikriivanjem samega sebe; mladost lahko zelo infatilno in obremenujoče deluje, ker postavlja na laž meščansko družbo; obremenjena je s podobami znotraj sebe, s tujimi lastnimi stvarnostmi, ki ji hoče dati značaj narnega, utopičnega. Samovsečnost nestvarnega podcenjevanje stvarnega; uglajeno vedenje je skrita nesramnost. Mladost je podrejena, ker se ne pojmuje nerazredno ali pa ideološko (sprevrjeno). Mladost je že sama odraslost; v tem je njena odraslost, ki se ji ne more nikoli izogniti. Mladost je ireduktibilna. Zato hoče meščansko mladost kot kategorijo odpraviti, s čimer naj opravičujevala svojo lastno ideološkost. Otroštvo tisto, ki mora biti zamolčano, zatirano; otroštvo je nepotrebno, nepotrebno v svoji potrebnosti. »Česar — nisem videl ali česar niso prikazovali, ni si predstavljala« (14). Predstava je tista, ki nameni vidno in ne—vidno; predstava se porazdeli in obenem povnanji — znak dobi svojo pogo in ne obratno, nevidno svoje vidno, predstava sama pa se izgubi in meščanski kozmos se spre. Mladost dobi ideološko funkcijo, mladost se vrzva nazaj konstituirana kot metagovorica. Uiti iz predstave mladosti je nujnost ali pa želja. Oba pola sta si ekvivalentna, vsaj v zadnji stanci. Uiti iz mladosti je meščanska fikcija. Želja, ki nastopa kot Zakon, predpostavlja zbežanje iz lastnega duha v neki drugi duh. Heglu gre za službo, da je izpostavlja to meščansko fikcijo pa prav se je sam moral ujeti vanjo. »Um išče svoje mesto, zato ker ve, da v tem drugem nima v posesti česar drugega, kakor samega sebe; in samo išče svojo lastno brezkončnost« (Fenomenologija duha, 148). Otrok gre v opero (ali pa v zapor), da najde samega sebe, se spreobrne v svoje lastno nepotrebno, kar vsekakor krepi njegov nad—Jaz. Vsebinska institucije (opere ali pa zapora) sploh ni pomembna; njena eminentnost, eminentnost njena ji zagotavlja njen obstoj. Njena razrednost je sublimirana; forma je tista, ki proizvede vidno in nevidno; forma reproducira svojo lastno obliko, kar vsebine ne more več, dobi označevalno razrednost. »Zavest se dela, da ne želi izkusiti same sebe, pač pa samo bistvo stvari.« (Hegel, ibid. 149).

V tem je kajpak prepoznan diamat, ki nastopi s funkcije objektivne vednosti. Le-ta pa je konstitutivna s tem, ko se izloči in ta izloček se nato vzpostavi kot objektivna vednost. Pri meščanski (disidentski?) zavesti pa je stvar drugače zastavljena. Meščanska zavest vzame samo sebe zares. »Želi se občuti in poseduje kot predmet, ki biva, kot čutno—dana forma« (Hegel, ibid.). Svojo obupanost, resigniranost vzame zares, »uživa« v svojem podložništvu, ki ji je sveto. Želi postati popolna v svoji čutnosti, s tem da izgubi samo sebe. Rada bi bila svoj subjekt in predikat obeme, kar jo nujno pripelje v totalitarizem. Ker to občuti, pristane na razcep, kar jo zopet pripelje v podložništvo. Užitek je popoln, onaniranje na rihuncu, vse kar ji preostane, je, da daje samo sebe v nič in tega se resnično veseli. Uživati v lastnem niču. Ljubi svojo pristnost in ponarejenost, toplino in hladno razumskost, skromnost in domišljajnost, domačnost in tujost, pa vseeno hoče biti nad to binarnostjo, obenem pa je pod njo, ker tematizira razrednega momenta te binarnosti. Njena lastna vloga (vloga podrejenosti) jo veseli: hoče biti poslušni podanik in subverzivna zavest obenem; otroštvo kot kategorija je zavrženo, ker je sublimirano v meščanskem (ideološkem) diskurzu. Otroštvo je nelagodje meščanske družbe. Zgroženost nad otroštvom, ki je sublimirana v pervertiranih ideoloških aparatih države (popularno rečeno) je zgroženost vladajočega razreda nad samim seboj. Po drugi strani pa je to samo otroštvo mikavna stvar, saj daje občutek (videz) možnosti samozavedanja. Pa vendar je ta ambivalentnost za meščansko zavest privlačna, saj se ji nehote prebudijo pristne, prvinske strasti, arhaične navade liberalnega gospodarstva, kjer je svobodni, racionalni, podjetni individuum prepusten samemu sebi, da odloča o lastni usodi, o lastni avtonomnosti, o lastnem egu—tripu, o lastnem aspehu..., kar je bilo vsekakor nujno v borbi proti srednjeveškemu korporativizmu. Totalitarizem kot njen lastni proizvod, ji je dokazal, da je pot k napredku padec v regresijo. Kolektivistična — vziroma podružbljena — zavest, zavest o kolektivni identiteti ima sicer možnost, da preseže to stanje, še več možnosti pa ima, da pade v drugo krajnost (gl. Usmerjeno izobraževanje). »Moja (samo-) vzgoja — vse do danes — je omejevanje brezglave čutnosti, nenadzorovane ljubezni, zmešane poželjivosti, zbežljane predanja; je ho—eno preoblikovanje moje narave v tak stroj, kakšen je tisti hip zaželen na družabnem tržišču.« (17) Zgroženost pred ujetostjo v družbene norme je obenem zgroženost pred lastnim ničem. Iracionalno je tisto, kar proizvede prepoved in se manifestira kot racionalno. Pot do racionalnega vodi počitno skozi iracionalno. Meščanska zavest se jemlje v lastni samovsečnosti, se projicira kot središče kozmosa in nekontrolirano proizvaja svojo binarnost. Na eni strani nenadzorovanost, zmešanost, zbežljanost, ki bi jih lahko označili kot mitološke predikate; na drugi strani kolektivistično (podružbljeno) omejevanje v sistemu pluralizma samoupravnih interesov, kjer pluralizem pišemo z velikim P. Izhod iz te binarnosti je malo—dane mitičen: »Če ne bi imel velike volje in želje, po otipljivem uspehu, bi že zdavnaj gnul na Studencu.« (ibid) Proti mitom je treba nastopiti mitom, treba jih je tolči z njihovim lastnim orožjem in tako vzpostavimo nove mite, namesto starih. Odisej je vsekakor pokazal veliko volje, da bi opravičil s miti. Družbene mite je nadomestil z mitom samega sebe. Velika volja je tista, ki pri—naša izhod iz zbežljanosti, zmešanosti, brezglavosti, kar nas bo rešilo Studenca.

Meščanska zavest pozablja, da je proletariat že skoz in skoz na Studencu ali pa še v slabšem položaju. Sprejema razredno razsežnost te »družbene« ustanove. Studenc, kot kraj, kjer je omejevanje zavesti družbeno (vladajoče) verificirano, postane neprofano pribežališče pred veleumom meščanskega kozmosa. Ta operacija je izpeljana s segregativnim (razrednim) postopkom. Njegova funkcija je funkcija Usmerjenega izobraževanja, kjer se kretizem enih opravičuje s svobodomiselnim razvojem drugih. In ta svobodomiselnost naj bi bila stvar volje. (Sic!) Dobrostoječi meščan in samoupravni birokrat si tukaj lepo podajata roko. Nevralgično jima delujejo institucije, ki sta jih sama postavila, da bi si priborila (ali obdržala) oblast, hoteč jih istočasno izriniti iz zavesti (preko svojih aparatov: ideoloških in represivnih), ker ju le ti, postavljajo na laž. Razlika med našima tovarišema je edino (?) v tem, da bi prvi rad ponovno vzpostavil svoje primarne gone, drugi pa jih hoče nabit na kole. »Moja želja je zame zakon, poskušal jo bom udejaniti, pa čeprav čez trideset let (55). Želja je tisto imaginarno, ki določa vsako posameznost. Fantazma zakona je, da hoče biti udejanjen, uresničen v svoji lastni identičnosti sam s seboj. Sintagma »pa čez trideset let« kaže na nelagodje same želje, saj je želja tukaj zgolj (le še) kot tautologija; toda ta tautologija je racionalizirana v Zakonu. (Zakon je tukaj mišljen kot zapoved, postava, skratka družbeno obvezno pravilo). Lahko pa rečemo tudi takole: Zakon je zame moja želja, poskušal ga (jo) bom udejaniti. Tukaj izstopi kanonska razsežnost zakona, ki je bila prej prikrita. Želja je zgolj želja, ki naj se podredi zakonu. V tem primeru je represivnost zakona jasno naznačena; v zgornjem primeru je premeščena v željo. Želji se lahko vnaprej odpoveš, zakonu se ne moreš, ker gre ravno za premešitev. Zakon je, ker pač je; tautologija deluje mnogo bolj represivno, iracionalno, ker jo ne-tautološkost skoz in skoz spodbija. Meščanska zavest kajpak mora verjeti v identiteto zakona in želje (drugače se ji lahko cel kozmos podre); zato sramežljivo potuhskega, izvirnega večnega... pa čeprav morda večsah tudi problematičnega; vendar se ta problematičnost giblje zgolj v polju neproblematičnosti. Hoče vedeti, verjeti v svoj začetek in svoj konec. Polja neproblematičnosti ne sme prestopiti, ker ji le —to deluje nemogoče, utopično. Iz njega jemlje svojo narcisoidnost in svojo ničevost. Hoče biti različni označevalec par excellence, splošni ekvivalent. Na eni strani je vedno zavezana narodu, na drugi strani vedno izpade iz občestva. Barbarstvo družbenih norm na eni, visokocivilizirani (evrop-

ski) meščan na drugi strani. Razcep med vsevednostjo i nič-vednostjo, eksistenco in esenco. Ta ničevost jo preganja, demoralizira, obenem pa tudi krepi njen duh; menjavanje filozofij, življenjskih nazorov je sicer mogoče pot k napredku, obenem pa je tudi regresija. Aura meščanskega intelektualca je zgolj aura; tautologija sijaja, blišča (in bede) se ne da v svoji majhnosti; hoče postati velika. Slast onaniranja naj bi zamenjala impotentnost svetovnega (meščanskega) kozmosa, vstopiti v svet neprofano, da izgubiš zavest o lastnem niču.

Marko Zorman

Švedski akademiji znanosti

Biroju za dodelitev Nobelovih nagrad

Uredništvo Tribune je sklenilo predlagati kandidata za Nobelovo nagrado za ekonomijo za naslednje leto. Tako zgodnji predlog — komaj je bila podeljena letošnja nagrada — potrjuje našo pravilno mnenje, za katerega smo prepričani, da bo tudi splošno sprejeto. Doslej je 8 od enajstih nagradencev bilo pripadnikov takozvane Chicago Mafije, skratka teorij, ki jih zastopajo na Ekonomski fakulteti Univerze v Chicagu. Menimo, da je ta sistem ekonomske misli in ekonomske prakse kljub uspešnosti svojih rešitev zgodovinsko preživel. Obstaja pa sistem, ki je čista prihodnost, ki še ni zaživel, pa bo. Tudi dodelitev Nobelove nagrade bo to naše mnenje potrdila.

Za nagrado predlagamo tov. Veselina Đuranič, prejšnjega predsednika ZIS-a. Njegovo večletno prizadevanje, predvsem na področju investicijske izgradnje materialne baze jugoslovanskega gospodarstva, ekonomske politike in še posebej ustvarjalni doprinos na področju finančne teorije in prakse zasluži ustrezno mednarodno priznanje. Doslej so ga dajale samo bančne institucije, skratka plutokracija, zdaj naj ga da tudi ekonomska Znanost sama!

Dodelitev Nobelove nagrade tov. Veselinu bo smrtni udarec buržoaznim teorijam, ki so doslej dominirale glede odstotka dodeljenih nagrad.

Posebej pa predlagamo Zveznemu sekretariatu za trg, da tov. Veselinu odпусти plačilo depozita, ko bo potoval v Stockholm.

Zavedamo se pomanjkljivosti našega predloga. Nagrada bi morala biti kolektivna. Toda nekdo je bil na čelu. In ker ne morejo biti hkrati vsi na mestu, ki predpostavlja tudi moralno odgovornost, tako ne morejo vsi dobiti enakih nagrad.

Za uredništvo Tribune in Delovno skupino za predloge:

Felix Laibacher. I.r.

8. stran ★ DELO Torek, 2. novembra 1982

KRONIKA

Obsojen na sedem let zapora, ker je ubil miličnika v civilu

Obsojeni Gordan Novosel je med pretepom iztrgal pištolo Fikretu Mehčiću in ga ustrelil do smrti — Ranil še dva

ZAGREB, 1. novembra — Senat okrožnega sodišča v Zagrebu, ki mu je predsedoval sodnik Bilja Ivanić, je obsodil 24-letnega Gordana Novosela na sedem let zapora, ker je ubil miličnika v civilu Fikreta Mehčića (ter huje ranil Edherma Zilkicia in miličnika Nikola Delića, ki je bil v službi in je poskušal interвени-rati. Oprostili so 27-letnega Marka Kuduzza, ki je bil obtožen sodelovanja v pretepu, v katerem je ena oseba izgubila življenje, dve pa sta bili teže ranjeni.

Obtožnica, ki jo je sestavil namestnik okrožnega javnega tožilca Cedo Prodanović, navaja, da so obtoženi izzvali pretep in ko je Mehčić segel po pištoli, mu jo je Novosel vzel in ga ubil, druga dva pa huje ranil — tako da je Zilkici na sodišču pričal v invalidskem vozičku.

Do pretepa je prišlo 8. februarja na križišču Bukovaške in Kišpatičeve ulice, na mestu, kjer je okoli polnoči zelo temno, zaradi česar je tožilec opustil obtožbo, da je Novosel streljal na uradno osebo v času njenega službovanja. Bilo je temno in Delić na glavi ni imel kape.

Predsednik senata je v kratki obrazložitvi dejal, da so po upoštevanju sodišča miličniki napadli Novosela, vendar v tem primeru ni šlo za silobran. Takoj ko se je pištola znašla v Novoselovih rokah, je bil gospodar položaja, kljub temu pa so mu iztekli mišjo kazen, ker je dejanje zakrivil v bistveno zmanjšani prištevnosti, drugoobtoženi pa ni kriv, ker je bil napaden. Po besedah predsednika senata je bil v tej tragediji največji krivec alkohol.

P. I.

Vse je jasno, da ne sme nič biti jasno. Predvsem pa nas bodo neljubi dogodki opozorili, da je alkohol naš glavni sovražnik. Vprašanja pa so naslednja:

Če so obtoženi (in obsojeni) izzvali pretep, kako so potem lahko miličniki taiste obtožene napadli? Ali pa se je predsednik sodnega senata zmotil?

Kako je prvoobtoženi (in obsojeni) lahko spoznan za krivega, njegov soobtoženec pa »ni kriv, ker je bil napaden«?

Kdaj gre še za prekoračeni silobran, kdaj pa postaneš »gospodar položaja«? Kako je kategorija »gospodarja položaja« opredeljena?

Predvsem pa, kdo je bil pijan?

Pričakujemo, da bo tovariš novinar P.L. ali pa njegov šef urednik dal podrobnejša pojasnila. Do tedaj pa ostajamo zvesti bralci »Dela.«

M.S.

Drago Jančar:

Blodniki

Drago Jančar: Blodniki, tri igre (Disident Arnož in njegovi, Razseljena oseba, Nenavadni dogodki v Kotu ali morebitna vrnitev in ponovno izginotje Jožefa Dremla)

ARNOŽ: Nobena kaplja črnila se ne razlije zaman.

Tako je menil Arnož, disident Arnož. Kaplja črnila, Gutenberg, besede, red označevalcev, tu je mesto Arnoža in, nič manj, junakov obeh ostalih iger. In če se nobena kaplja črnila ne razlije zaman, bi lahko rekli tudi: delo označevalca ni zaman.

TOMAŽ: Naj blodi... naj blodi Ahasver, od kraja do kraja, od doma do doma, iz brezdomstva v brezdomstvo... naj ga njegova senca spremlja... večnega Juda...

Zdi se produktivno branje Blodnikov v njih horizontalnem zaporedju, ki proizvede naslednji niz: Arnož (disident) — Peter (sin emigranta) — Jožef (odsoten). V tem zaporedju razbiramo tisti zastavek, ki konstitutivno, inherentno vstopa v polje imenovano slovensko disidentstvo. Natanko ta zastavek, ki v eni gesti proizvaja obe temeljni potezi tega skrotovičnega pojava: disident, ta blodnik, se nam sprevrže v večno figuro, je Ahasver, večni Jud, hkrati pa izpuhti v mitično figuro, vselej odsotno, pa vendar vselej na delu, ki straši. Politično institucijo? Ne, straši zgolj v polju kulture.

Specifika slovenskega disidentstva pa poganja svoje korenine še drugje. Če je za slovensko fantazmatiko značilno, da mati igra vlogo očeta, da nastopa ravno kot Ime—Očeta, kar ima za posledico »preboja« dualnega spekularnega razmerja strah pred tujim, namesto subjektive identifikacije z njim, je seveda razumljiva disidentova gesta: po izvršeni shizmi ostane znotraj domačega, se ne napoti v tujino kot vsak dober disident. Slovenski disident je tuj, vendar noče na tuje.

Slovenski disidenti bi pač lahko bili zgolj slovenski emigrantje, ki pa so se oblikovali v procesu neke temeljne disimilacije. Ni šlo za tisto notranjo shizmo, ki podeljuje status disidenta. Slovenci nimamo disidentov.

Pa vendar, tisto kar poimenujemo s tem imenom eksistira, eksistira celo kot večna figura: od vojne sem se neprestano oblikujejo, z že prav začudenje vzbujajočo vztrajnostjo, nove in nove generacije disidentov, nove in nove revije, ki tvorijo njih jedro. Kajti, oblikujejo se ravno v polju kulture in ne politike: ta je bila Slovincem pač vedno kurba, ženska, ki je par excellence, v opoziciji mati — vlačuga, tista, ki trga, izdaja, onečašča incestuozno razmerje. In naša mati je kultura. Neuspeli akt simbolne kastracije omogoča, pa tudi ukazuje disidentu njegovo tujost, vselej že skušeno kot strah pred travmo tujine, ki preprečuje disidentsko dejanje. Kot tak, kot odsoten, kajti ni udejanjen, pa vendar učinkuje: v slovenski kulturi se pojavlja kot groznja, ne kot groznja razgaljenja iz vnanje pozicije (iz tujine), marveč kot pristno notranja, groznja (zopet) nove revije.

In brani z drugega vidika, nam Blodniki, oziroma ključni tekst, Disident Arnož, pripovedujejo zgodovino nastanka določene nove revije.

ARNOŽ: Amerika!
KSAVER: Amerika?
KRONARCA: Amerika vendar.
IGNACIJ: Amerika.

Arnož se odpravi v Ameriko, kjer, kot nas je skušala prepričati nekakšna humanistična kritika, izkusi vso krutost te »svobodne« dežele, vso surovost kapitalskih razmerij itd. To seveda iz Jančarjevega teksta zlahka konsekvantno izpeljemo: slovenskim disidentom se kaže njihova »neznosna« pozicija takole: v sistemu, ki nas je proizvedel smo tuji, toda svet alternative je nam tuj, travmatični svet in zato nam ni rešitve.

Toda Arnož v Ameriki izgubi svoj status disidenta, je, kot konsekvantno pove drugi tekst Blodnikov, zgolj emigrant. Svoje »disidentske« jeremijade naslavlja v Evropo, še vedno se naslavlja Drugemu, ki mu ne odgovarja več. Ne uniči ga brezdušnost novega sveta, njegova navidezna svoboda, marveč njegovo izvzetje iz odnosa, kjer si edino lahko igral svojo vlogo emigranta, odnosa lo doma. Le tu je (slovenski) disident lahko disident. In zato ima prav: ne v tujino, ne v tujino... In, če se je že odpravil v Ameriko, ga nam a galantno vrne v obliki emigrantskega sinu.

Če slovenskemu disidentu, kljub svoji tujosti še vedno obstaja možnost (in nujnost) inertnosti v kulturi je to posledica ravno nerazrešenega, bolj rečeno, natančno na določen način razrešenega spekularnega razmerja. Domovina, iz katere bi disident prebegnil, ne deluje na način univerzalnega, celega, sklenjenega. Ime Matere nas, kljub incitirani simbolni kastraciji, zadržuje znotraj incestuozna razmerja, zadržuje nas znotraj partikularnega doma. Zato ima disident vedno možnost mobilnosti med domovi, med revijami, samo prisvojiti si jo mora.

Med ženskami, nastopajočimi v Jančarjevih dramah, nas, ob opozorilu G.Schmidta na paralelnost s Cankarjem, preseneti ravno dejstvo, da nikjer ne nastopa mati, cankarjanski topos. Mati je dosledno ukinjena. Ime—Matere, delujoče natanko na mestu Imena—Očeta, je kot Zakon in hkrati element dualnega razmerja, tista instanca, Drugi, ki ukazuje v metonimiji želje, podeči se v sobah »viharjev jeznih mrzle domačije,« uživanja.

GLAS: Odprite.

IGNACIJ: Ta vrata so odprta.

Disident je vedno že odprt Drugemu, njegovevemu klicu, njegovi zapovedi. In če se zapoved glas: Jouir (Uživaj), mu ostane edino, da odvrne: J'ouis (Slišim). Užitek je vedno že notranji. Prepovedi: možnost užitka je le nemožnost ugodja. Tu se disident v temelju moti, ko odgovarja, da v svoji poziciji ne uživa, da je njegova pozicija kvečjemu tragična, nasprotje užitka. Želja, ki hoče zasesti

svoj objekt. Stvar samo, se mora v svoji neskončni metonimiji zadovoljevati z objekti nepreklicno vpetimi v označevalno mrežo, in Simbolno. Disident pa v to diferencialno mrežo kliče ravno zahtevo po Realnem, zahtevo po odgovoru Drugega na vprašanje: Kaj hoče (institucija) od mene? Da Drugi, Zakon ne ve kaj hoče; da je strukturiran okoli manka, da nima objekta užitka, sodi v temeljno zaslepitev subjekta, disidenta: subjekt ne ve, da Drugi ne ve. Ta subjektova nevednost pa je konstitutivna za njegov užitek: išče užitek v mreži označevalcev njegova želja v neskončnem progresu bega od objekta do objekta, neprestano odgovarjajoč na lastno (!!!) zgrešeno vprašanje po transcendentnem temelju Drugega, institucije. Disident spregleda ravno, da je že vpisan v strukturo institucije, da je »nezavedni koncept institucije« R. Močnik (Zato smešno učinkuje nemočni poskus Arnoža, da bi prelisčil institucijo.) (str., 23, 24, 32, 33).

Lepo nas napoti G. Schmidt v spremni besedi. ko pravi, da »razklanost sveta in človeka, ki jo je povzročila ideologija... skuša človek (disident — op. J.M.) sifizovsko združiti.« Je mar sploh potrebno privleči na dan knjigo, ki govori o samomoru, kot edinem filozofskem vprašanju, da bi pokazali na repetibilnost sifizovskega posla, na njegov, z drugimi besedami, neskončni niz metonimije želje? In dalje vemo: Sifiza je treba misliti kot srečnega. Ravno v njegovi ponovljivi gesti, repetibilnem umanjkanju Cilja, Stvari same, se proizvede njegova sreča.

PAJEK: Ženska sreča?

WOLF: Da, moja sestra je ženska.

ARNOŽ: Kakšna ženska zaboga?

Kaj želi ženska? Ženska, histeričarska ponudi simptom, kot zahtevo po odgovoru nanj, toda le zato, da bi v njem (simptomu: ob odklonitvi tega kar nam je bilo ponujeno) razbrali željo, vpisano v

red besede, črnila, označevalca: metonimičnost želje. Ženska tu v temelju uhaja falični funkciji, uhaja svoji Celosti in se vpisuje v tisto polovico Lacanovega logičnega kvadrata, ki nam govori, da ne eksistira noben element, ki bi ne bil podvržen falični funkciji, hkrati pa so ti elementi ravno n vsi. (Je mar treba izreči tautologijo, da se ženska vpisuje v žensko stran) Ženska je Ne-cela in kot taka ženska, femme v neposrednem odnosu s S(A), ki pomeni natančno to, da ni nič celega: ženska ve, da Drugi ne ve, da ni metagovorice, da Drugi nima objekta želje, da je v samem Drugem že na delu manko.

Se smemo torej sploh začuditi vprašanju disidenta: Kakšna ženska zaboga? Ženska je zanj ne-podvržena falični funkciji, neznosna: ve, česar sam konstitutivno ne ve.

Pa ne samo zanj. Neznosna je tudi za institucijo, ki mora vedno nastopati kot cela, utvarjajoča novo harmonijo.

Disident, ki ne ve za razpoko Drugega in mu naslavlja svoje vprašanje, vedno dobi nazaj kar sam hoče, vedno dobi svoj užitek, svojo Ljubezen, zato pa vedno tudi svoj Strah, svoje neugodje. Jančarjev tekst pa v temelju spregleda konstitutivno povezanost dispozitivne dvojice Ljubezen — Strah, je v temelju zavezan fantazmi, imenovani slovensko disidentstvo, je pisan iz nje.

PAJEK: Cenzorja imate lahko za norca, mene ne.

Cenzorja? Za norca?

JANE MARINKO

govorico.

Urbančičevo vpraševanje po narodu: Tehnika in preobrat

Kot je obče znano se naše veseljaško občestvo deli na pismene in nepismene. Nas seveda vedno malce bolj zanimajo pismeni, čeprav nočemo niti približno zakrivati prečudnega dejstva, da so tudi nepismeni deležni in celo sposobni nezavednega. Le pritrdimo lahko tezi, da je privilegirana dejavnost pismenih v tem, da pišejo. Tole o pisanju je sicer popolnoma diletantska resnica, a vendar si na grbo nabašemo prav pišoče subjekte, torej neko pisavo, ki ne jenja biti subjektova.

Drugi trapasti krheli resnice je nemara v razcepju, ki nas umirjajoče uči, »da ta, ki se sprehaja po ulici s svojo osebno izkaznico, in tisti, ki piše, nista eni in isti subjekt.« Vsakdo je lahko sam na belimi papirja popolnoma korektno neodvrtljivo izkusil, kako pisava sama bazično v bežiščni perspektivi nenehno producira špranjo, ki jo je treba zamašiti, da postane znosna, vzdržna, »zapisljiva« in nezadnje sposobna proizvajati nekatere odločilne učinke v polju, ki se ji daje, a ni njeno: sem pa pisanje doneče in delirantno prenaja, oz. prodira z nekim subtilnim bojem, celo nasiljem, tiranijo, ki jo s svojevrstnim cinizmom in ne z malo mero zlobhe podpira označevalcev nasmeš.

Pisanje pač garaško zasava svoj manko z lasti-
Nadaljevanje na 11. strani

Na nenavaden način skozi

mi privilegiranimi, fobičnimi, halucinantnimi deli... (kot so npr. Znak, Smisel, Linearnost, Užitik itd.)... kjer je histerizacija objekta ali omedlevica subjekta seveda povsem naravna stvar.

In verjemite, pisanje je res tista težavna in težavna dejavnost, ki strastno in strogo pripada registru dramatičnega, bojevnikega, spektakularnega, pustolovskega... Najlepša pustolovščina: v imenu Očeta pisati Materin jezik. In res se prav kot pisanje profilira vsa subjektivna ojdipalna notanost. Najbolj varno pa je, da se že ob vznožju pisave karseda resno zajame spoštovanje vzbujajočega očeta.

Bolečina, tesnoba, strah, nemoč, pred pisanjem dobijo svoj paradigmatični korelativ v prepovedi, zakonu, inhibiciji, ki počezno prečkajo polje pisarstva, pustolovskega... Najlepša pustolovščina: v imenu Očeta pisati Materin jezik. In res se prav kot pisanje profilira vsa subjektivna ojdipalna notanost. Najbolj varno pa je, da se že ob vznožju pisave karseda resno zajame spoštovanje vzbujajočega očeta.

Trudil sem se in preudarjal, stiskal in grizljal pero, jezen sem jo koj izbrisal, sem premišljeval in se ukvarjal, da zapisal bi vrsto.

In ko res sem jo zapisal, ter prebral potem jo spet, jezen sem jo koj izbrisal, bil na tem sem ko popred.

Preč zagnal sem vso pisavo, k NJI naravnost se podal in za čit besedo pravo iz oči sem njenih bral.

Ob vsem trudu in preudarku, premisleku in grizljanju peresa se Urbančić in Jenko zagodita v takšno isto pozicijo: njuna pisava ostaja udarjena s prizmatično inhibicijo na način, ki ga zapišemo, in nič več. Gotovost in konsistenca tega podjetja pa nimata ničesar opraviti s tem, v kar sta nagovorjena onkraj tega, kar lahko o tem napišeta. Pisava na noben način ne ugovarja temu, kar se ji izmuzne. Nasprotno, pisava celo zagovarja tisto realnost, ki ji nenehno uhaja. To izmaknjeno moramo strogo dojeti kot zamaknjeno, kot tisto, kar ne more, ne da bi bilo v vsakem trenutku malce afektirano. Dostojnost tega upoštevanja vrednega razloga Urbančić otremeljuje v »filozofskem premisleku«. Kaj bi torej rad s PISAVCEM Urbančić zanačil, zagotovil, obljubil? V Jenkovem tekstu je poudarjeno zaznamovana v desetem verzju besede »NJI«, ki očitno nosi posebno pomeno, kolikor brede posebnosti ujamemo kot specifično konotacijo nam vsem drage in ljube fantazmatike s prefinjeno psihotičnim jedrom.

In povsem spodoben se je za začetek ustaviti pri tej obremenjeni besedi »NJI«. (Ob tem bo morala naša zastavitev neogibno vračunati tisti radi-

kalni historični razmak, ki nosi polje branega teksta: zanimati nas more prav Urbančićev filozofski premislek).

Torej: za katero »NJI« gre, kdo je tista »ona«???

Prva neposredna in naravna možnost je, v skladu s slovensko literarno pustolovščino, »mati«, ki (npr. pri Prešernu, Cankarju...) zaseda Očetno besedo kot privilegirano, kastrativno, aletično: »mati« nastopa kot nosilka instance Zakona (Prepovedi) tretje regulirajoče razsežnosti. Vendar to izčrpano predpostavko lahko takoj, ne samo rokohitsko, pač pa celo zelo upravičeno odvržemo, saj za Urbančića faktični-materin jezik nima več nikakršne družbene pertinence, nujnosti, določnosti, posebnosti: »...med narodom kot narodom in faktičnim jezikom, prav kolikor je ta zmeraj faktičen, že od vsega začetka, to pomeni principialno, ni kake nujne zveze, ker je ta zveza naključna.«

Urbančić cilja torej proč od matere — drugam, v specifično drugost! Na kaj se nanaša tisti »NJI«? Kdo je »ona«?

Naj ustreznega »referenta« iščemo v polju gastronomskega donjuanizma, singularnega erosa? Je to morda kak srčno izbran deklič, ljubljena ženska, žena, nemara »navadna« ženska? To polje je sicer nepredvidljivo in bolešno, a žal se moramo avanturi na njem odreči. Zakaj? Odgovarja Urbančić: »Saj glede na bistvo človeka faktična razlika med moškim in žensko sploh ni vidna kot kaka razlika...«

Kam dirjajo Urbančićeve narodotvorne reference? K »NJI«!!! Kateri »NJI«??? »K NJI NARAVNOST«!!!

Kdo je ta fascinantna, originalna, vznemirljiva »ona«?

K nji naravnost, torej! Zato pa je potreben le strategični »nok na sam konec Urbančićevega teksta, v sklepe, poslovitne besede. Najprej čisto

načelnih opredelitev: »Nekateri teh korakov najbrž ne bodo kar splošno razumljivi, saj sem jih napisal brez večjih kompromisov s splošno razumljivostjo.«

Najprej bi seveda Urbančiću sopostavili njegovega patrona M. Heideggerja: »Za avtorja samega pa je težava v tem, da mora na različnih postajah poti govoriti vsakokrat ravno primerno govorico.« (Izvir umetniškega dela) Mi bi dodali le te dobrohotne besede: In ta govorica je še predobro vedela, kako se je treba igrati s pisavo. Nakar bi Urbančiću le omenili, da ne obstaja nikakršna »splošna razumljivost« (občna, naravna, nevtralna), pač pa je »razumljivost« v tesni zvezi z nekim poljem resničnosti, v katerem se instavrira zapora »razumevanja«, z neko artikulacijo naddoločnosti, z neko artikulatorno operacijo v določenih strukturiranih okoliščinah, skratka: z neko ideološko-epistemološko pozicijo. (Vse to in še več v: Braco Rotar — Govore figure)!

Sedaj pa vrnemo zdržne »njeje« v srečanje. Urbančić nadaljuje: »Se posebej pa to velja za tisto stvar, ki smo jo na nekaterih mestih v teku tega uvoda moralni poskusiti in ki je sama po sebi sami svoj zadržek, izmikajoči se v skritosti svoje skrivnosti, in zato nikoli ne mor biti in tudi nikoli ne bo kaj splošno razumljivega. Zakaj ko se nam že zdi, da se nam je ta stvar prav jasno pokazala in se nam dela v vsej tistini, prava jasno nerazumljiv in opazimo, da se nam je spet kar med prsti izmuznilo tisto, o čemer smo pravkar se menili, da imamo; se izmaknilo v svojo lastno nejasnost in skritost. Nikoli ni mogoče s še tako intenzivnim naporom pojasnjevanja do kraja pojasniti te stvari, jo tako docela iztrgati njeni lastni skritosti in izmikaju vanjo. Ta »stvar« je vedno svoj sebe dajajoči zadržek, svoj epoche, ki je resnica sama.« (podčrtujemo sami)

In kako naposled uzremo »NJO«. »NJO«, »STVAR«, »stvar« samo.

Toda ta jasnina ni kar nekaj samo po sebi umevnega, nasprotno je prav brezupna in nejasna, saj se nam »med prsti izmuzne« in tako vpelje razsežnost nekega temeljnega neuspeha, ki upostavi »skritost« in »skrivnost«, v katero se »zagrne« stvar sama. Tako smo »njo« izbezali. Naj vas pa ne zmede rahlo incestuozna onirična zidava Urbančićevega diskurza: onirična pa je prav v meri, v kateri so to le srečne in prijetne sanje o povratku v »pred-diskurzivno realnost«, sanje o neposrednem zlitju s stvarjo samo, sanje o neki temeljni brezodnosnosti, o edinstvenem in vrhunskem »središču«. In vse repetitive, substitucije, transformacije, permutacije tega »središča« so v zgodovini metafizike (kot zgodovini Zahoda) na urejen način dobile razne oblike in imena: vse to pa so bile le variante invariantne »stvari« same (eidos, arhe, telos, energiea, ousia, esenca, eksistenca, substanca, subjekt, aletheia, transcendentalnost, zavest, Bog... itd.). Torej: »ona« je »stvar« sama. Smešna nepremičnost pa ne zmore, ne da bi iskala ustrezne opore v umirajoči gotovosti, ki jo lahko nudi le »svoja lastna nejasnost«.

Pa se vrnimo sedaj nazaj k nesrečnemu »PISAVCU«, ki ga tarejo grozne in strašne muke pri pisanju. (»Pisavca« bi opozorili, da se sicer lahko priučiti brati, vendar to razsvetljevsko dejstvo nima nič opraviti s tem, kar lahko o tem napiše. Tegobe so mučne, tako da je pisavec prisiljen v neko specifično opustitev, najbolje, da »pisavec« spregovori sam s »svojimi« besedami:

Preč zagnal sem vso pisavo, k NJI naravnost se podal...

»Pisavec« stoji pred spektakularno alternativo: ALI »pisava« ALI »stvar« sama. Ta zapora ga selektivno spotakne in v pomoč mu ni več nikakrno vedeževanje: ves napor je odveč, zdrepa pa za nameček.

»Pisavec« se odloči, da bo zagnal preč prav vso pisavo v korist »stvari« same. Da bi se dokopal do »stvari« same, se mora odrediti »pisavo« pisavo je treba utajiti, ako hoče odrediti »stvar« samo. Če »stvar« sama, potem ne »pisava«. Če »pisava«, potem ne »stvar« sama.

Že lahko slutimo, da je to Urbančićeva temeljna dilema zadrega, tako da Urbančić pravzaprav ne ve v kaj bi epohalno investiral: ALI v »pisavo« ALI v »stvar« samo, kajti sam prav dobro ve, da se s »pisavo« izmakne Prav »stvar« sama in že zaradi tega mora in hoče pisati. »Stvar« samo, »pred-diskurzivno realnost« skuša zapisati, a kaj kot »pisava« utaji mamljivo »stvar« samo. »Pisava« »jo« požre. S »pisavo« so torej same sitnosti: obnaša se sicer previdno, pa zato toliko bolj zvičajno. Tej nespodobni zvičajnosti lahko po robu postavimo neso zelo primerno Lacanovo opredelitev: »Ni nikakršne pred-diskurzivne realnosti. Vsako realnost utemeljuje in definira neki diskurz.« In pisava je prav učinek nekega diskurza: vsak diskurz, ki prečka pisavo, vreže vanjo svoje lastne artikulacije. (Zato je Urbančić tako navdušen nad Renanovim temeljnim načelom, da je človek umno in naravno bitje, že pred je uvrščen v to ali ono jezikovno skupino.) Razgan med diskurzom in stvarjo nas Urbančić ne prepričuje, da s »pisavo« ne gre, da ne uspe, pač pa da z »bitjo« ne gre, da se pri »biti« zdrzne, da se pri »biti« vpiše realnot nemožnosti. Diskurz »biti« kot »ontologija« je lahko le tisti filozofski diskurz, ki svojo konsistenco, stabilnost in pravilnost najde edinole v specifičnem gospodarjem diskurza: in ta realnost nezmožnosti, ki nenehno uhaja tovrstnim »pisavam«, je prav realnost »biti«.

In za konec se še vprašamo, zakaj naši »bitniki« tako z veseljem pisarijo o »narodu« (nekoč D. Pirjevec, danes I. Urbančić...). Nemara nam odgovor daje sam Urbančić: »...Z narodom kot narodom je že položen temelj odprave jezikovnih razlik.« Torej: govor o »narodu« kot »narodu« predpostavlja to noko temeljno »odpravo« jezikovnih razlik, to se pa tiste »bit-niske« idealne, najljubše in najdragocenejše sanje, to so »bit-niske« sanje ideala: tako bi se prav na najboljši način z mesta, kjer je ostal »nemišljen«, »nevprašan«, »neizkuščen«, »zabljen« povrnil v bistveno pričujočost tisti »prazgovornosti«, »paleolitski« arhi-jezik, ki je v zasnutku »tegarje«. Dovolj!

MARCEL ŠTEFANČIČ, junior

Agitrop na ...

Mladci in mladenke

Da socialistična revolucija še teče, nam potrjuje vsakdanja stvarnost in ker nam je znana dialektična vez med teorijo in prakso nas že ne začudijo več vsakodnevne prelomnice, izražene z besedami: Premika se, premika se! In, mladi ter mladenke, ker je praksa vodilo v naši samoupravni socialistični družbi, in nam je tako zares sveta stvar, se je oprimimo z vsemi štirimi oz. petimi? Kajti le tako bomo stopali še svetlejši bodočnosti naproti. Mladci in mladenke, trditve sovražnikov, da naša družba stagnira se je še enkrat izkazala kot popolnoma lažna in neosnovana, kajti na tem mestu lahko z globokim ponosom zapišemo: ne samo, da se premika, ampak — **PREMAKNILO SE JE!**

Res je. To je dejstvo, ta kvalitativni preskok se je zgodil na TDF-u v Celju oz. na okrogli mizi z naslovom: »Erotika v domačem filmu in mladi«, zaradi česar se bo letošnji TDF globoko vrezal v spomin sedanje mlade generacije, kakor tudi vseh prihodnjih. Mladci in mladenke, ugotovitev, da je jugoslovanski film temeljito spremenil odnos do spolnosti in da je postal nosilec naprednejših socialističnih vizij in odnosov med spoloma, nam mora biti v ponos. Vsi vi, učeči se seksa, vsi vi vujerji in sploh mladi in mladenke, ki ste se dosedaj stiskali v mraku zahodne buržuazne kulture, čaka joč na prosveteljski moment erotičnih scen: sedaj imamo našo, avtentično in kar je najvažnejše v praksi verificirano filmsko erotično kulturo. Zato mladi in mladenke, bojkotirajte nazadnjaške zahodne filmske produkte, izrežite vse take erotične scene, ki so tuje našim vrednotam ter se pridružite gromoglasnim besedam: nič več vrst pred kino Sloga. Mladci in mladenke, dokazimo v praksi stopnjo naše zavesti in s tem pokazimo, da smo vredni dosežkov socialistične revolucije, ter jo podpirajmo. Kot alternativo vam, mladi in mladenke, predlagamo, da si ogledate jugoslovanski film Variola Vera, saj boste iz njega dobili ogromno znanja o socialističnem fuku na mizi in vse implikacije na to temo.

Za socialistično erotiko!

Zoran Mevk

Jugoslavija

je še vedno

Amerika

za nekatere

Ali naj takšni gospodarstveniki vodijo naš samoupravni ekonomski sistem? Če je odgovor na to vprašanje pritrdilen, potem je na pragu katastrofa naše ekonomske politike, kar je bilo tudi jasno razvidno v pogovoru tov. Srebrca podpredsednika ZIS-a, ki je kot končni cilj ukrepov navedel likvidnost države, ta pa naj bi po njegovem bila »najvažnejši pogoj za obnovo posojil v tujini«. Se pravi: za novo in novo zadolževanje, ki ga mora plačati naš delavski razred na katerega prisega tudi tov. Srebrič, češ, da je pripravljen sprejeti tudi tako ceno, obenem pa je v svojem govoru implicitno povdaril, da so ti ukrepi pravzaprav blagi, saj bi bili lahko še mnogo ostrije — država bi lahko vzela devize — zato naj bo delavski razred še zadovoljen, da se ni zgodilo kaj hujšega. ZIS se opere vsake krivde, ko izjavi, da so ukrepi vendarle prepozni (s tem: bodite srečni, da ste vsaj do sedaj živeli lepo v potrošniškem raju) in kljub vsemu le začasni (refleksija svetle bodočnosti ob odpravi ukrepov — ki se takoj zruši ob predpostavki, da je letos Jugoslavija odplačala 5,3 milijarde dolgov, naslednje leto pa ji zapade nadaljnjih 8 milijard dolarjev).

In še kratka digresija: artikulacija profila nekih ekonomov je tudi izjava taistega tov. Srebrca: »Bolj ko je država razvita, hujše so posledice gospodarske krize.« V izpeljanih konsekvencah pomeni samo to: bolj je ne se razvijati, bolj je ostati nerazvit, pa se nas kriza sploh ne bo dotaknila. To ni nič drugega, kot atentat na ekonomsko znanost, ker pa se nad njo ne da izvršiti atentata, je le-ta izvršila atentat na ZIS-ovsko politiko. Vladimir Krivina

Primer tov. Štajnerja

Permanentna beda obstaja tako na Severu, kot na Jugu, vendar ni homogena, ampak koncentrirana v določenih regijah, v posameznih slojih, zato delavski razred ni več v pravem pomenu delavski razred Marxa, zato tudi beda ne more biti več temelj socializma, njegov odraz negibnosti. Poleg tega, da socialistična misel ni povezana z vsakodnevni zahtevami in potrebami, tudi kapitalistični svetovni sistem ni več absolutno neznošen. **Relativnost** se kaže v navideznih pobotanjih, danjanju koncesij, kar pa seveda samo utrjuje moč Severa, tako Zahoda kot Vzhoda. Dilema ab aeterno (od vekomaj): reforma ali revolucija daje odgovor za taktiko in strategijo nevrščene gibanja, ki je politična nadgradnja planetarnega Juga: **revolucionarne reforme**, pojmovane v smislu protikapitalističnih reform, strukturnih reform in ne reformizma, ki govori o spremembah v okviru dane planetarne ekonomske ureditve. Gibanje Juga je gibanje, dokler prodira oblast kapitala (Severa, čakanje pomeni razpad ali polovičarstvo v stilu: nevrščeni naj bi delili odgovornost za rezultate in izvajanje nove ekonomske ureditve, ne bi pa se smeli vmešavati v odločanje in merila, na katerih naj bi bila določena nova ekonomska ureditev. S takim sodelovanjem ima nevrščeno gibanje zavezane roke. **Revolucionarne reforme**, to je postopno osvajanje pozicij Severa po Jugu ne izključujejo revolucije, saj je nova ekonomska ureditev s strani Juga lahko samo vsiljena.

Antikolonialna revolucija je bila zaradi neposrednega in absolutno neznošnega položaja sama po sebi cilj, zdaj pa gre za boj za delne cilje, ki izpodbijajo kapitalistične strukture in od znotraj razjedajo dominacijo Severa. Nevrščeno gibanje je prevodnik in torišče, kjer se oblikuje zavest Juga in neodvisnost gibanja na treh frontah:

- 1) prizadevanje za množičnost
 - 2) razvijati meščansko ideologijo o »človeštvu« mimo planetarne ekonomske razredne meje Severa in Juga ter
 - 3) prav tako razbijati birokratsko ideologijo o nevrščnem gibanju kot »naravnem zavezniku« nekega posebnega in preživelega modela socializma — »realnega socializma«.
- Zavreči je treba sleherni poskus podrejanja, omejevanja neodvisnosti gibanja ali kakršnega koli »discipliniranja«, da ostane gibanje sposobno stisniti kapitalistični sistem, da le ta ne bi mogel več delovati po lastni logiki (npr. s surovinskimi embargom, naftnim embargom itd) in s ciljem: podrediti produkcijo človeku in kapitalizmu človeštvu. V nevrščnem gibanju se kaže očitna zveza med položajem Juga in novo ekonomsko ureditvijo.

Ni dovolj samo »večja vloga OZN« (1) ali narodna gibanja kot subjekt nevrščnosti (2), potreben je dejanski ekonomski boj in Sever je v času kolonializma na Jugu sam razvil produkcijska sredstva ter s tem dal v roke Juga svoje lastno orožje. Zato je prva naloga dežel Juga, da produkcijska sredstva nacionalizirajo - nacionalizacija ne kot sama sebi namen, temveč kot orožje v boju za ekonomsko emancipacijo in šele ko bo Jug natopal v vsakodnevni praksi v vlogi živega konstantnega zavračanja kapitalističnega ekonomskega sistema in meščanske civilizacije sploh, bo boj efekten.

Tudi teorija popolnega osiromašenja je izgubila na svoji vrednosti, čeprav gre za vedno večjo nezadovoljenost elementarnih potreb prebivalstva Juga in zgodovinsko-kulturnih potreb delavskega razreda Seveda. Ločiti je treba med **siromaštvom** ki narašča v relacijah glede na norme, ki jih delavski razred ni deležen v primerjavi z normami, ki se etablirajo kot navidezno veljavne »za vse«, in med **bedo**, ki ne narašča — zato ni več na mestu zahteva: življenje, ampak **boljše človeško življenje**. Digresija: Stalin je bil prepričan, da bo njegova teza »od hudega k hujšemu« pripeljala kapitalizem v brezpotje pa je v brezpotje pripeljala samo stalinizem in njegovo »teorijo«. Vedeti je treba, da pri tem vprašanju ne gre za kvantiteto, ampak za kvaliteto zadovoljevanja potreb. Sever, predvsem kapitalistični del — kar pa ne izključuje dežel »realizma«, kjer je ta problematika specifičnejša, kljub temu, da tudi te dežele v zadnji instanci padajo pod isti obči zakon odnosov Sever-Jug, le da imajo »delo« (je enako: gonja za profiti) še olajšano zaradi arzenala navidez hudo napredne birokratske frazeologije od »proletarske internacionalizma« in »bratske pomoči« naprej — Sever je torej sposoben postaviti zelo prožno obrambno črto: sprejemati koncesije v korist Juga, da se pri tem niti malo ne zmanjša profitov ali se morda omeji moč multinacionalnih družb. Ker pa je že trivialna resnica, da je najboljša obramba napad, Sever:

- 1) podkupuje vladajoče elite na Jugu, da ekonomski razvoj nerazvitih dežel usmerja v korist ali obenem v korist Severa,
- 2) delijo Jug po ideološki pripadnosti na Vzhod ali Zahod, na privilegirane ali nepriviligirane, v zvezi s tem odmerjajo po principu: »zvestobe«, enim večje, drugim manjše kupčke denarja.

Vse to so objektivni faktorji za diferencirani položaj Juga, zato je potrebno oblikovati strategijo zahtev Juga ob upoštevanju potreb in zahtev tako različnih dežel kot sta npr. Kuba ali Savdova Arabija, na podlagi **specifičnih problemov** položaja teh dežel na enotni postavki boja ekonomsko nerazvitega Juga proti razvitem Severu. S katastrofalnimi posledicami bi se končalo za Jug, če bi socialistične dežele v nevrščnem gibanju čakale najprej na to, da se v večini dežel Juga vzpostavi socializem in bi šele nato šle v boj proti izkoriščanju Severu. Gre za **vzajemni proces**: z bojem proti Severu se krepijo socialistične težnje (zavest) v deželah Juga, te težnje in sile pa povratno vplivajo

na radikalizacijo boja Juga proti Severu. Ideji »ideološki čistosti« je samo čista utvara, gre le to, da socialistične dežele v gibanju nevrščene delujejo v nekem smislu kot »avantgarda« gibanja, kot njen najzvestejši del in del, ki nima lastnih interesov od interesov celotnega gibanja na podlagi izkušenej boja delavskega razreda bi v teh deželah.

Boj proti Severu ne sme obsegati le boja za višje cene surovin, (npr. OPEC — nafta), kajti ti bi sicer lahko včasih spravijo neokapitalizem v krizo (naftni embargo v oktobrski vojni l. 1973) in s tem pa je negativnost samo te oblike hočeš-nočeš tem, da niti ne pripravijo dovolj Juga, da bi začel in vsilil svoje lastne rešitve za krizo, ki jo je sprotil Kapitalizem je sposoben absorbirati višje cene surovin v diktatom se višjih cen končnih izdelkov, in lovni sredstev, tehnologije, obenem z ekonomsko, odgovarja za dosege načela divide et impera tudi z ideološko protiofenzivo (Sever odgovarja bloc: Zahod z Reaganovim neokonservativizmom Vzhod pa s poudarjanjem svoje »nedolžnosti« posledice kolonializma). Z višjimi cenami izvaja neokapitalizem svojo inflacijo in na ta način niti ne šuje profitne stopnje, ki jih ogroža zviševanje cene surovin. Za Jug je ta politika, politika defenziv zato mora biti poleg ekonomskega boja tudi **politični boj** kanaliziran (institucionaliziran v nevrščnem gibanju. Srž političnega boja ni obrnjen samo proti »nepravični« delitvi dohodka v planetarnih okvirih, kajti to bi pomenilo pogajanje (kako so brezplodna so pokazala sama, npr. Giscardova pogajanja Sever-Jug. Cancunski sestanki, razna specializirana zasedanja OZN), ki poskušata tako Vzhod kot Zahod spraviti nevrščeno gibanje v okviru svoje logike. Politični boj mora obsegati tudi:

- 1) razkrinkanje izkoriščanja tudi pri najbolj bogatih državah Juga (naftne države),
- 2) boj proti razsipanju resursov človeštva
- 3) boj proti kvantitativni in kvalitativni omejitvi razvoja na posamezna področja planeta,
- 4) boj proti mešetarnjenju a la Cancun, temu za strukturne spremembe in s tem
- 5) oslabiti politično oblast Severa, ki jo črpa presežne vrednosti, pridobljene na Jugu, ta pa pogojuje Jug v službi reprodukcije Severa, neokapitalizma, »realsocializma«, ekonomskih, vojaških itd. zvez. Jug—reproducira sebe kot Jug s tem, zadovoljuje svoje potrebe na vsiljen način, ki razdeli države Juga najmanj na dva sloja — razred kapitalizem je omogočil eliti kolikor toliko znošen življenje, ostalim pa ga je naredil še znošnejše odtujitvijo človeka od svojih elementarnih potreb: hrane, obleke, stanovanja, itd. z negacijo hominem življenja v totaliteti. Sever spreminja Jug v potrošnika določene tipa (potrošnja industrijskih izdelkov — odkup licenc, orožja, hran in tako udejanja na planetarnem nivoju svojih sistem svobode—nesvobode, to je formalne svobode meščanske »demokracije« ali »realsocializma« s svojo togo shemo centralnega odločanja. Podrejenost Juga Severu oblikuje tako smer razvoja in perspektiv na vseh ravneh, ustvarja **ampolitirane države—narode** z monokulturno sestavo gospodarstva, jih kalupsko rekrutira, formira strukturo, ki ustreza potrebam kapitala, s tem pa si kapital eksplicitno prilagaja lastninsko pravico do življenja narodov.

Znanost kot fokus perspektive pospešuje vsa protislovja, toda z višjim nivojem znanosti ni z gotovljeno, v smislu deus ex machina, obvladovanje pogojev podrejanja despotije, vojaške sveta, sveta vojne, saj je podrejanje bilo in je še funkciji pospeševanja in predpostavke znanstveno-tehnološke revolucije, kot je konsistentno proliferacija Vzhod-Zahod pogojevala spektakularni razvoj znanosti (katere edina zavora je ne temeljenost lastnih korakov v filozofski antropologiji in »filozofiji znanosti«). In če postavimo proliferacijo Sever Jug na znanstvene temelje pogoje je jasno, da boj en bloc proti položaju Juga ni možen, temveč gre na tem mestu za boj proti **ekonomskemu izkoriščanju** — višjo ceno je lahko izbojevati, gospodarjenje nad pogoji de pa dosti težje. V zdajšnji konstelaciji sil se Jug konstitutivno ne more izogniti prostituiranju, pa ne pomeni opuščanja boja ali sprejemanja profitne logike, saj gre tu za dolg proces metamorfoze Juga iz objekta v subjekt, za objektiviranje njegove sile in v tem procesu bo vsak bastion Severa ki ga bo zavzel Jug, samo še zaostril boj med njima.

Mnogi »teoretiki« (Štajner and company) dajejo našli odgovor, kako »osvoboditi« Jug pred izkoriščanjem Severa: bojevati se je treba za priznanje **formalnih** instrumentov mednarodnih odnosov deklaracij, resolucij OZN, raznih bilateralnih in multilateralnih sporazumov: »politiki« pa se izjavljajo za nevrščnost kot obljubo suverenosti, integritete, neodvisnosti miroljubne koeksistence. Dejstvo je, da se vsi ti »sporazumi« vpišujejo v zgodovino s specifičnim razmerjem sil v vsaki kratnem nastajanju teh mehanizmov, ki jih obvladujeta razredna pogojenost in dominacija Severa nad Jugom, ne glede na to ali se loteva vprašanje s pravnega ali institucionalnega oglav. Nevrščeni pa lahko postanejo moč šele takrat, ko bo ta moč **praktična moč**, moč prakse in ne abstraktna ideja v glavah teh politikov oz. vodil struktura.

Naša odisejada v družbi s tov. Štajnerjem se nadaljuje v prihodnji številki Tribune.

(1) Rus. Izvori in temelji nevrščnosti, str. 181, CZ, Ljubljana 1975

(2) ibidem, str. 277 in dalje

Milan Balaz

Svetu za prekrške mesta Beograd — preko mestnega sodnika za prekrške

PRITOŽBA zoper izrek sodbe mestnega sodnika za prekrške DS—30, št. 1408-82, 10. julija 1982.

Odgovorom na pritožbo mi je, kot tudi Draženju Olujicu, Veselinki Zastavniković in Bravi Katić, pripisana odgovornost za dvoje namenjenih prekrškov zoper javni red in mir ter mi je določena kazen z zaporom po 25 dni za vsak prekršek posebej, oziroma skupna zaporna kazen 50 dni. Po izreku sodbe je bil storjen prvi prekršek s tem, da smo na »mitingu« beograjskih občanov in mladih v znak solidarnosti s palestinskim narodom in njegovim bojem proti izraelski agresiji transparente z rdečimi črkami izpisano poljsko besedno »Solidarnost«, s čimer smo izzvali negodovanje občanov in mladine, omalovažujoč s tem naša socialistično—domoljubna in nacionalna čustva. Drugi prekršek smo storili, spet po izreku sodbe, ker nismo upoštevali zakonitega ukaza blaženih službenih oseb — delavcev službe za javne zadeve, da naj umaknemo transparente in zapustimo manifestacijo.

Čeprav niti moji prijatelji pa nismo izvršili niti enega prekrška. Z izrekom sodbe mestnega sodnika za prekrške je napačno in nepopolno ugotovljeno dejansko stanje. Ta izrek je zasnovan popolnoma na navadnih prijavi in dokazih vlagateljeve prijave, ki so plod čiste fantazije in imajo za glavni potek dogajanja komaj kakšno zvezo s stvaritvijo to, da smo na »mitingu« ob solidarnosti s palestinskim narodom nosili transparente z napisom »Solidarnost«, pa niti to ne popolnoma. To je v resnici slika — enkratna likovna podoba. Beseda »Solidarnost« je izpisana s sklenjenimi in različno oblikovanimi črkami, ki spominjajo na množico ljudi v sprevedu. Od septembra 1981 dalje je ta napis uraden znak poljskega narodnega socialističnega samoupravnega sindikata Solidarnost. To je simbol poljskega neodvisnega delavskega gibanja, ki si je s svojim bojem za demokracijo, demokratični socializem, za socialno in nacionalno emancipacijo pridobil simpatije in odobravanje vse napredne svetovne javnosti. V Jugoslaviji ni sredstva javnega obveščanja, ki ne bi nosilo Solidarnosti s simpatijami in ki ne bi oblikovalo simbola tega gibanja. Poljski delavci so s svojim bojem zamajali temelje blokovsko-političnega sistema — poskusov mogočnikov tega sveta, da bi okovali politično karto sveta in uravnavali do malih narodov. Ravno to je tisto, kar njihov boju približuje boju vseh zatiranih in tlačanih na svetu. S tega stališča je še kako primerna prisotnost simbola Solidarnosti na »mitingu« ob solidarnosti s palestinskim narodom.

Socialistična čustva se lahko žalijo s simbolom reakcionarne politične sile in domoljubna in nacionalna čustva so lahko prizadeta z razkazovanjem simbola neke politične sile, ki predstavlja opasnost za nacionalno neodvisnost drugega naroda. Simbolu Solidarnosti ni mogoče na nikakršen način pripisati take vsebine (razen v Kremlju), ki bi dala vtis, da sodnik Jakovljević ni niti videl transparentov, zaradi katerih nas je kaznoval. V izreku ne govori o simbolu, ampak le o besedi »solidarnost«, napisani v poljskem jeziku. Sama beseda v tujem jeziku lahko izzove negodovanje in v situaciji zaostrenih mednarodnih neenotnosti. Toda brez dvoma, jugoslovanski narodi imajo samo najtoplejša čustva proti poljskemu sprevedu. Zagrebški in ljubljanski časopisi besedo »Solidarnost« pišejo le v originalu (le da sta v slovenskem in čezslovenskem izpisana kot trda ali je trd vsaj š, ker karame zanj navadno ne premorejo grafičnega sistema — opomba prevajalke, K.P.). Časopisna kritika znanosti in Tribuna iz Ljubljane sta objavili letos zbornik tekstov o poljskem delavskem gibanju pod naslovom »Solidarnost« in s simbolom tega gibanja na naslovnici. V zadnjih dveh letih je poljska beseda »solidarnost« prišla v internacionalno leksiko in simbol tega gibanja lahko najdemo na značkah, ki jih nosi beograjska mlada prsna. Ta simbol je postal simbol občeloške solidarnosti.

Zato je povsem razumljivo, da so prisotni občani na manifestaciji sprejeli razvitje transparentov s simbolom Solidarnosti z izrazitimi simpatijami in odobravanjem. V petnajstih minutah, toliko so bili transparenti razviti do nenadnega in brutalnega napada name in moje prijatelje, transparentom ni bil namenjen niti en sam žvižg. Protoproto! To sta mogla s tribune dobro videti in slišati Ivan Stambolić in Dušan Korać, ki mi predlagam za pričo. Edini, ki so jih transparenti spominjali, so bili inšpektorji SNZ-ja, vlagatelji prijave. Svoje negodovanje so izrazili na nezakoniti način in sami kršili javni red in mir. Brez slednega opozorila, brez slehernih službenih ukazov, ne da bi se predstavila, sta pristopila dva kletu s transparentom in ji ga začela jemati. Pristopil sem in ju vprašal kdo sta, kaj želita, če sta kaj počenjata in kako da ju ni sram lastnega obnašanja, nakar sta se osramočena in molče odaljila. Nekaj minut za tem sem za hrbtno zadržal pridružen, sikajoč glas neznanca, ki mi je s svojko navrgel: »Dripac, skidaj to djubre«. Obrnil sem se in zagledal sumničav obraz opitega momega, za katerega sem kasneje slučajno izvedel, da se imenuje Steva Radić. Tudi njega sem vprašal, kdo je, za koga dela, ali ve kaj govori in kje se nahaja, rekoč, da ni ne v Moskvi, ne v Varšavi, niti Barceloni, ampak v svobodnjaškem Beogradu, kar mi ni ničesar odgovoril. Obrnil sem se k tribuni in se pomaknil za korak ali dva naprej. Po nekaj pretečenih minutah me je zahrbtno napadlo nekaj neznanih oseb, mi zadalo nekaj udarcev, bliskovito polomilo letvice, na katerih je bil pričrčen transparent, in se prav tako bliskovito razbeležali, prestrašeni zaradi reakcije okoli stoječih občanov, ki so glasno negodovali zaradi napada name. S transparentnim platom sem se pomaknil

naprej in ga vzdignil. Sledil je novi srditi napad najmanj štirih ljudi, ki jim nisem utegnil videti obrazov. Edino, kar sem utegnil storiti, je bilo, da sem si z eno roko zavaroval obraz pred udarci in z drugo trdno držal plastično torbico z denarjem in dokumenti, da mi je ne bi vzeli. Obe roki so mi visoko zvrli na hrbtno in me dobesedno zasuli s kopicami psov in vulgarnosti. Kričeč, da sem žepar, so me porivali pripognjenega kakih 15 metrov. Potem so me poarili na pločnik in me tako vlekli po tleh ter me naposled izvlekli iz množice. Privlekli so me do knjigarne knjižnega kluba Komunist. Pred knjigarno so me vzdignili s pločnika in me poravnali, držeč mi z judo prijemom eno roko zavito na hrbtno. Zahteval sem, naj se mi predstavijo in pojasnijo svoje obnašanje, toda odgovarjali so mi le s kopicami psov, groženj in udarcev s čevlji v piščali. Ko sem izprožil roko, da bi prijel platio transparenta, ki mi ga je nekdo ponujal, so me ponovno obsuli s točo udarcev in me potisnili v knjigarno knjižnega kluba Komunist, kjer so me pritrsnili ob eno izmed polic s knjigami, me obkolili in me začeli ponovno zbadati. Na moje zahteve, naj se legitimirajo in pojasnijo svoje početje, so odgovarjali z udarci. Steva Radić me je udaril z anteno toki-vokija pod oko. Tedaj sem opazil, da poleg njega še eden, ki me je udarjal s pestjo v obraz, zaudarja po alkohololu. Šele ko je nekdo interveniral s strani, so se oddaljili od mene. V knjigarno so privedli tudi moje prijatelje in dvoje, do takrat nepoznanih mi, fotografov. Eden izmed zadnjih dveh se je glasno pritoževal zaradi nasilnega ravnanja, s katerim mu je bil odvzet fotoaparat, sam pa je bil priveden z zalomljeno roko na hrbtno v knjigarno. Prisotne pa so bile tudi štiri delavke knjigarne, od katerih je ena zapustila knjigarno nekaj prej, a ostale tri so ostale do našega odhoda. Mislim, da imajo te ženske in njihovo

poimirjujoče interveniranje zasluge za to, da nisem bil še huje pretepen. Ko sem, kdo ve kateri-krat že, protestiral, ker so me tako brutalno napadli brez kakršnega koli razloga in zahteval pojašnitev, zakaj se mi niso enostavno predstavili in zahtevali, naj jim sledim, če so to že želeli, namesto da so me dobesedno nasilno ugrabili, je Saša Hadžović pred vsemi prisotnimi glasno izjavil, da tega niso smeli storiti zato, ker so se bali, da bi s tem sprožili gnev množice in izzvali njene proteste. (Podobno razlago mi je dal tudi sodnik Jakovljević).

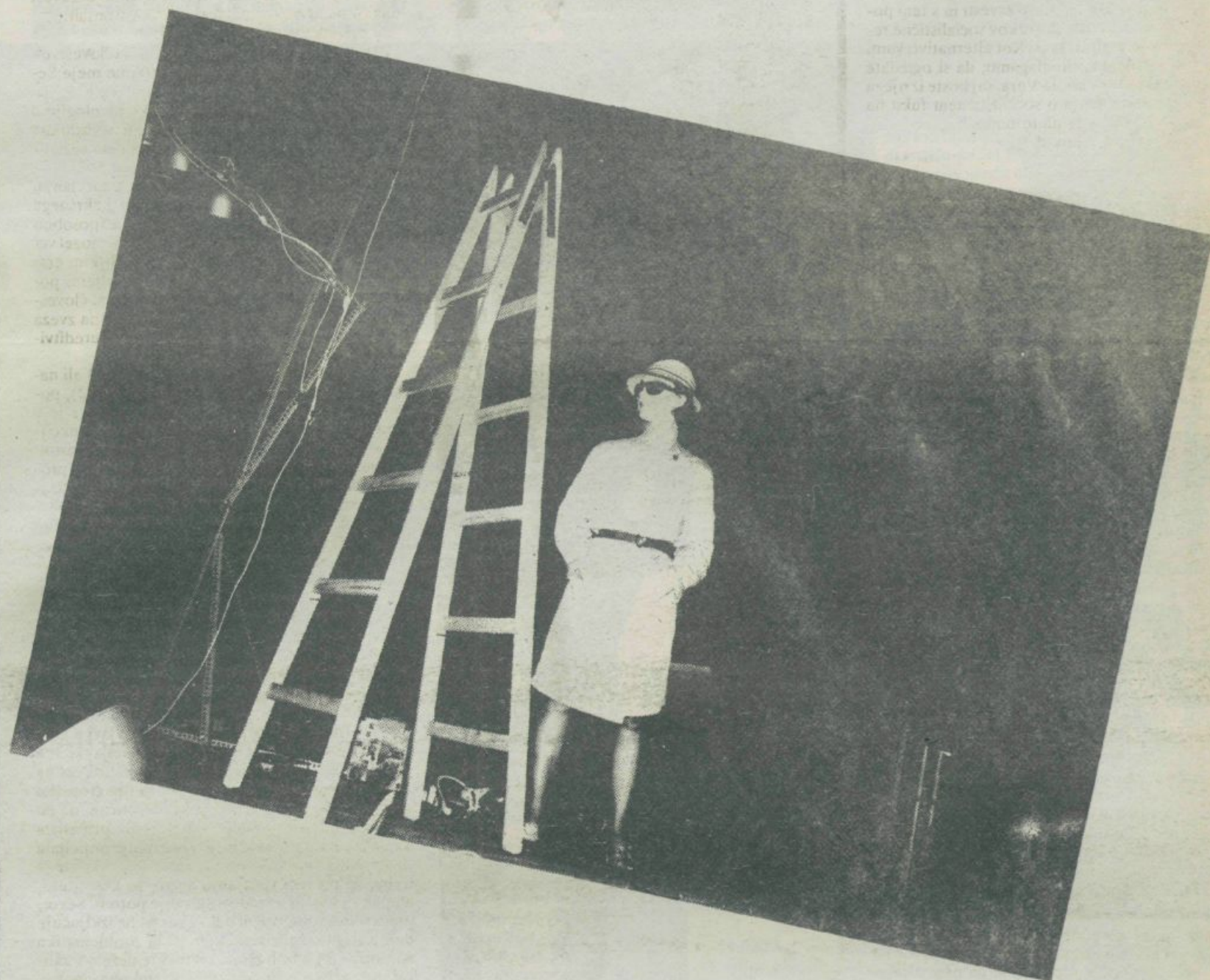
Tekom več kot dveh ur, kolikor so nas zadrževali v knjigarni Komunist, so moje proteste in zahteve, naj se mi vsaj naknadno predstavijo in legitimirajo, enostavno ignorirali. Odgovarjali so mi, da mi je lahko to, da imajo orožje in toki-vokije, ki so mi jih pokazali šele v knjigarni, zadostem znak njihove identitete, t.j. pripadništva SNZ-ju. Nekdo izmed njih je poskušal pojasniti, da je naša vlada obsodila poljsko delavsko gibanje in sindikat Solidarnost ter da se zaradi tega simbolov tega gibanja ne sme razvijati v Jugoslaviji. Ko sem mu pojasnil, da temu pač ni tako, mi je odvrgnil, da sam noče imeti ničesar z našim sprevedom in da se nas lotuje zato, ker mu je bilo tako zaukazano, saj v družbeni delitvi na tiste, ki izvršujejo ukaze in tiste, ki ukazujejo, spada med te prve. Pogovoru so ves čas prisostvovali in se vanj tudi vključevale delavke iz knjigarne. Mestnemu svetu predlagam, da jih zasliši kot priče. Imen jim ne vem, toda dobiti jih ni težko.

Po zaključku manifestacije, ko se je zbrana množica občanov razšla, so nas vklenili v lisice in nas odvedli v zgradbo SNZ-ja na ulici 29. novembra. Ponoči me je izmenično zasliševal nekaj inšpektorjev, pri čemer so me grobo žalili in mi grozili. Mojo zahtevo, da bi mi povedali svoja imena in

da bi sprejeli mojo kazensko prijavo zoper napadalce, so zavrnili kot nezaslišano predrznost.

Med njimi je bil spet Steva Radić. Eden izmed tistih, ki so se pojavili kasneje pa je Staniša Stanojević, ki me je zasliševal do tretje ure zjutraj. Za njegovo ime sem zvedel slučajno. Sam je odklonil, da bi se predstavil.

Naslednji dan sem bil priveden pred sodnika za prekrške. Njegovo pristranskost v korist vlagateljev prijave me je osupnila. Kot pravi sam je »popolnoma zaupal navedkom iz prijave«. Moje predloge za priče, za dokazno gradivo in za vprašanja, ki sem jih predlagal, da bi jih postavil inšpektorju Hadževiću ob soočenju, je zavrnil in jih ni dovolil vnesti niti v zapisnik. Zatrjeval je, da se vse to lahko nanaša le na neki postopek zoper inšpektorja SNZ-ja, ki ga lahko sprožim šele, ko bom zunaj zapora, ne pa na postopek zoper mene, in da, kakorkoli že, te predloge lahko vnesem v pritožbo mestnemu svetu, kar tu tudi počnem. Poleg že predlaganih prič predlagam, da se zasliši Slobodana Poznanovića iz Beograda, Učiteljska 42, Igorja Pufata iz Beograda, Rifata Burdževića 69, in Abdula Sanija, čigar naslova ne poznam. Vsi trije so fotografi, ki so snemali dogajanje na Trgu Marksa i Engelsa v času manifestacije. Za prva dva vem, da sta bila zaradi tega privedena najprej skupaj z nami v knjigarno Komunist in potem v mestni SNZ. Filme s posnetki so jima odvzeli. Mestnemu svetu za prekrške predlagam, da si prekrbi te filme in pregleda posnetke z njih. Fotograf Abdula Sanija sem spoznal na Trgu. Je Arabe ali Palestinec. Z velikimi simpatijami ob našem početju je pristopil in me poprosil, naj se postavim tako, da bi lahko med našimi transparenti fotografiral palestinsko zastavo, kar sem rade volje storil. Dva palestinska študenta sta prinesla

palestinsko zastavo in ob splošnem odobravanju in vzklikih prisotnih sta jo nosila med našimi transparenti. Opazil sem, da ta prizor snema kamera RTV-ja Beograd s ploščadi na središču Trga. Mestnemu svetu predlagam, da pošče naslov Abdula Sanija, ga kot pričo zasliši in pregleda njegove posnetke. Prav tako predlagam, da si prikrbi posneto gradivo RTV-ja Beograd in da ga pregleda.

Mestnemu svetu predlagam nadalje, da zasliši kot pričo Stavrosa Popčeva, slikarja iz Beograda, Maršala Tolbuhina 38, ki je bil na »mitingu« s svojimi transparenti 20 do 30 metrov oddaljen od mene. Dan po manifestaciji, 10. julija, je bil priveden pred sodnika za prekrške in je bil že čez nekaj ur odpuščen domov.

Vse priče, ki jih navajam, sem prvokrat srečal 9. julija zvečer ali po 9. juliju. Zaradi tega ne poznam vseh podatkov o njih (naslovi) in si jih iz zapora tudi ne morem priskrbiti.

Neresničnost navedb iz prijave, ki jih mestni sodnik popolnoma povzema, se kaže tudi v notranji protislovnosti opisa in vrstnega reda navedenih prekrškov, katerih smo obtoženi. Po prijavi, kot tudi po izreku spodbijane obsodbe, je bil storjen prvi »prekršek« s tem, da smo »težje kršili javni red in mir, vznemirjali občane in mladino ter ogrožali njihovo varnost«. Po tako »težkem prekršku« so nam prijavitelji, po prijavi in po izreku

sodbe, samo ukazali sneti transparente in zapustiti manifestacijo. Niti pozovejo nas ne, da bi šli z njimi. Ali se storilca tako »težkega prekrška« pusti kar tako oditi? Z ozirom na njihovo obnašanje in domišljijo se ne bi čudil, če bi prijavitelji izjavili, da smo jih prisilili, da so nas odvedli, ali celo, da smo odvedli mi njih. Ker jih je bilo, po prijavi in izreku sodbe, le troje. In ta trojica nas je odvedla šele, ko smo odklonili njihov poziv, naj se umaknemo, in jih žalili. Da bi prijavitelji prikrili svoj nasilni in nezakoniti postopek, so si izmislili naše prekrške. Protislovja in neosnovanosti te domišljotine jih ne vznemirjajo. Računajo z zaupanjem sodnika Jakovljevića. Ko na soočenju inšpektor Hadžević ne zna odgovoriti na moje vprašanje, ali smo ga žalili posamezno ali v »zboru«, tudi po tem, ko točno navede žalitev, sodnik Jakovljević to vprašanje razglasi za nedovoljeno in šele na moje trdovratno vztrajanje ga vnes v zapisnik.

Izrek o kazni nam je bil vročen 11. julija zjutraj. Potem so nas premestili v centralni zapor, kjer so nas razmestili v samice, brez najosnovnejših potrebščin in brez možnosti, da bi se lahko resno ukvarjali s pisanjem pritožbe. Glede tega sem upravniku centralnega zapora poslal pismen ugovor, ki je ostal brez odgovora. 14. julija so nas premestili v okrajni zapor v Padinsko skelo. Tu pišem pritožbo v glavnem na kolenih in prostom

času po napornem delu na polju. Edina miza, ki mi je dosegljiva je v knjižnici, ta pa dela dve uri dnevno. Pritožba je zato nepopolna. Mestnemu svetu predlagam, da po premisleku upošteva tudi pritožbo, ki jo bo napisal moj branilec Srđja Popović, advokat iz Beograda.

Po vsem povedanem, predlagam mestnemu svetu za prekrške, da spodbijano obsodbo spremeni tako, da bo obsojene razbremenila odgovornosti, ali da jo preklje in postopek ponovi, upoštevajoč predloge za priče in dokazno gradivo. Ker se zasliševanje prič in pregledovanje filmov in posnetkov lahko zavleče, predlagam mestnemu svetu, naj najprej ukine pripor. v katerem se po obsodbi nahajamo, ker razlogov zaradi katerih smo v njem, absolutno ni.

Prav tako prosim mestni svet, da na zasedanje spričo te pritožbe, povabi tudi mene in mojega branilca.

V okrajnem zaporu, v Padinski Skeli, dne, 17. julija 1982

Pavluško Imširović, vlagatelj pritožbe, Koste Živkovića 11, Beograd (Prevedla K.P.)

Interview s tov. dr. sc. dr. med. Janezom Rugljem

Vprašanje: Kako to, da delujete izven ustanove, ki se bavi z zdravljenjem alkoholikov?

RUGELJ: Saj ne delam izven ustanove, tudi ta ambulanta spada pod univerzitetno psihiatrično kliniko. Res pa je, da so se na kliniki v zadnjih desetih letih zelo trudili, da bi me odstranili z dela z alkoholiki. Ko so me odstranili s Škofljice, mi še ordinacije niso dali. Končno so mi jo morali dati. Pred petimi leti sem dobil to hiško, kjer delam po svoji metodi. Delam sam, kajti sodelavcev mi nocoje dati. Nisem pa izoliran, kot mislite. Sem predsednik društva terapevtov za alkoholizem v Sloveniji, sem pa tudi v tesni povezavi z ljudmi po vsej Jugoslaviji, ki sodobno delajo. Na splošno sem v povezavi z vsemi, ki niso ustvarjalni, s takšnimi se ponavadi ne družim, ker je škoda časa, da bi ga človek zapravljal z neambicioznimi, nekreativnimi, lagodnimi, v parazitizmu nagnjenimi ljudmi. To je vrsta mentalne infekcije. Človek, ki se druži preveč z ljudmi, ki so lagodnostno naravnani, je v nevarnosti, da se tudi sam navzame takih pogledov. O samem delu sem napisal stotine člankov in referatov, poljudnih, strokovnih in znanstvenih. Napisal sem tudi tri knjige, sedaj pišem zadnjo iz tetralogije o alkoholizmu. Kdor publicira, ni izoliran.

Vprašanje: Kako sprejemajo študenti na katedri vaša predavanja?

RUGELJ: Ja, onemogočajo mi stik s študenti. Psihiatrična klinika mi to onemogoča na dva načina:

Trenutno sem najbolj izobražen psihiater alkohololog v Sloveniji, ker imam edini znanstveni doktorat. Toda edino meni onemogočajo stik s študenti medicine in mi preprečujejo poučevanje na medicinski fakulteti, kjer bi poučeval alkoholologijo, ker se pač bojijo idej, novih idej. Res pa je, da tam poučujejo učitelji, ki ne obvladajo področja, ki ga poučujejo. Moje stališče je takšno:

Človek zna samo tisto, kar dela. V drugih stvarih je pa samo poučen. Ali je ta poučenost točna, je vprašanje. Ne verjamem, da nekdo zna alkoholologijo, če nima dokazov, rezultatov zdravljenja alkoholikov. Če govori, nima pa tega s čim ilustrirati, potem je njegovo znanje neuporabno. Študenti medicine pravijo, da jim tam ne dajo nekega praktičnega znanja, s katerim bi lahko ozdravili kakšnega alkoholika. Moje delo zlasti, zlasti njegovi rezultati, je zelo provokativno za tiste, ki delajo po tradicionalni psihiatrični metodi. Na moje delo imajo veliko pripomb po zakonjih, nihče od prizadetih pa si še ni prišel ogledati tega dela. Zato sem preko zdravniškega glasila pozval moje nasprotnike, da si pridejo ogledat delo in naj potem zrazijo svoje pripombe. Nikogar ni bilo. Menim, da si ne upajo priti in se soočiti s fantastičnim osebnostnim razvojem večine mojih »gojencev«. Ne upajo si ogledati rezultatov tega dela, ker si morali potem priznati, da je način njihovega dela zelo pomanjkljiv. Če bi prišli, bi morali nekaj napraviti, morali bi se prekvalificirati za to ali podobno metodo dela.

Da bi se temu dokončno izognili se gredo sedaj novo igrico, ki je zame skrajno resna: proti meni so izgrabili nekatera nesmiselna in direktno proti borcem NOV usmerjena določila zakona o delovnih razmerjih in mi pred kratkim izdali odločbo o »prisilni« upokojitvi. V partizanih in pozneje so mi registrirali kakšnih deset let preveč delovne dobe, ki se je odrekam. Gredo pač v eliminacijo, ker me ne priznajo za zdravo in pošteno konkurenco in tekmovalce, znajo pa metati polena pod noge. Res so revčki, zato jih pomiljujem.

Vprašanje: Kaj pa Škofljica, ali jo bodo res ukinitili?

RUGELJ: Da, ukinitli jo bodo, še letos. No, ta demontaža Hudolinovega sistema zdravljenja traja že devet let. Njegov sistem je edini mednarodno afirmirani sistem za množično zdravljenje alkoholikov. Pokazal je razmeroma dobre dokaze. Ta sistem sem uvedel v Škofljico že pred približno enajstimi leti, nato so ga prevzeli tudi drugi v psihiatričnih bolnišnicah v Sloveniji.

Vprašanje: Kam bodo preselili vse paciente iz Škofljice?

RUGELJ: Škofljico bodo selili v Ljubljano, oziroma na tradicionalno psihiatrično inštitucijo na Poljanski nasip. To pomeni odstranitev še tistih pozitivnih drobcov socialno-psihiatričnih dejavnosti, ki jih je lahko Škofljica gojila dokler je bila še izolirana in ni bila pod neposrednim vplivom razmišljanja, delovanja in naravnosti tradicionalne institucije. Znano je, da se sodobno naravnana psihiatrična dejavnost ne more poroditi v okviru tradicionalne institucije. Tu je potrebna revolucionarna sprememba, ki jo pač glomazna, velika inštitucija majhni, če se v njej poraja, onemogoča. Če se kaj takega zgodi, jo prej ali slej uničijo. Bolj ali manj moderne programe pomoči ljudem v stiski, za katere se lahko reče, da pomenijo bistveni premik, so že marsikje po približno treh letih dela uničili. Ker so tradicionalisti močnejši, niso prisiljeni začeti z delom drugače, ker bi se morali prekvalificirati, sodobnejši način dela pa jim zbuja bojazen, zato novost rajši uničijo. Tako bo to sedaj zamrlo, in bodo nadaljevali tako kot doslej, brez omembe vrednih rezultatov. Poročali bodo o številu pregledanih in hospitaliziranih pacientov, pritoževali se bodo, kako je premalo kadrov, kako so alkoholiki težki, ampak o rezultatih pa ne bodo poročali. Konec koncev za pregled in zaprtje pacienta ni potrebna posebna kvalifikacija. Ampak rezultata se ne da doseči brez znanja in truda. Rezultat pa je, če srečate bivšega alkoholika s srečno družino.

Vprašanje: Kako je s tako imenovano »Gojzar terapijo«?

RUGELJ: »Gojzar« — Rukzak« terapija! S to stvarjo pa je tako: obstaja več modelov zdravljenja, ni pa nobenega, ki bi ga imela medicinska in alkoholologija. Drugi je psihološki,

v katerem se posreči spraviti začasno v latentno stanje odvisnosti od alkohola kot izraz regresije, ni pa možno doseči restitucije v zdravo osebnost, ker ta model ne pozna vzgojnih in prevzgojnih sredstev za aktiviranje bolnika. V obdobju treznosti se utrdi sekundarno psihopatsko vedenje, ki je lastno nekemu »aktivnemu« alkoholiku. V sociološkem modelu pošljejo alkoholika (samo!) na bolnišnično zdravljenje in prevzgojo, toda ostane družina, ki je zelo bolna in delovna organizacija, ki se je oddahnila, ker se je alkoholika znebila. V dopovedovalno-razlagalnem modelu pa v proces zdravljenja alkoholikov deloma vključujejo tudi njegovo družino in delovno skupino. Zdravljenje v tem modelu temelji na besednih interakcijah med člani terapevtske skupine. Moj model pa je pedagoško andragoški, katerega posebnost so številna vzgojna in prevzgojna sredstva: planinarjenje, tek, pisanje dnevnikov, obnove preučenih knjig in njenih raziskovalnih nalog, dopolnilno izpopolnjevanje itd. V teh metodah se zdravljeni in njihovi zdravniki »izučijo« za tekače, planince, potrošnike kulturnih dobrin, postanejo obiskovalci šol in se usmerijo v graditev dobrih medsebojnih odnosov in osmisleiv življenja.

S tekom si alkoholik izboljšuje telesno zdravje, si zapolni čas in nevtralizira občutja krivde in zaznamovanosti ter druge oblike stresa, obenem pa si dviga povsem uničeno samostojnost. Zdravljeni alkoholik ne sme nikoli več piti, zato si ne more pomirjati stresov z alkoholom, kot velika večina ljudi, temveč samo z utrjevalnim športnim udejstvom, zlasti s tekom.

Planinarjenje pa ima veliko vlogo pri prebujanju otoplega doživljanja.

Alkoholik je namreč tako otopel, da se ne zgane, čeprav njegovi svojci zaradi njegovega alkoholičnega vedenja še tako trpijo.

Človek se doživljajsko prebujajo samo ob močnih doživljajih. Kako močno doživetje je za človeka, ki

ni nikoli hodil v gore osvojitve prvega vrha! Zanj je tudi izredno močno doživetje, ko pretečejo deset kilometrov, ali pa mali in veliki maraton. To so največji trenutki v njihovem življenju, nikoli niso doživeli česa podobnega. Ljudje, ki niso zraven, sploh ne morejo verjeti, kako ti prebujajoči se ljudje čudovito doživljajo gore, pa gozdove, rastline, divjad... Tako dobi željo, da bi svoje doživetje podelili z drugim človekom. Ravno v takšnem trenutku se zgodi, da se zakonca prvič odpreta drug drugemu, ko se on ali ona obrne k njemu in reče: »Ah, to je pa res lepo!«. Tako se začne pristna komunikacija med ljudmi. Omenil sem že tudi druga vzgojna in prevzgojna sredstva, kot je npr. pisanje dnevnika, ampak ne faktografskega, pisati mora, kar mu gre po glavi, kar razmišlja. Potem pišejo razne raziskovalne naloge in potem diskutiramo v skupini, da tudi tam pridemo do nekih spoznanj. Pišejo obnove preštudiranih knjig. Vpisati se morajo v neki izobraževalni program in v petih letih doseči za stopnjo višjo izobrazbo, kot so je imeli doslej. Morajo se naučiti pismenega izražanja, poglobljati se morajo v svoje odnose. In v teh aktivnostih ima vsak šanse, da najde neko področje svojega poglobljenega udejstovanja. Program je zasnovan tako, da vsak v teh dejavnostih najde nekaj zase in se zato bolj zainteresira. Gre za to, da prek dobrega partnerskega odnosa in ustvarjalnega dela osmisli življenje. Raziskovali smo in prišli do zaključkov, da sploh nobeden od alkoholikov prej ni razmišljal o smislu življenja. Če bi našel ta smisel prej, preden je začel piti, se sploh ne bi zapil. To bi bilo na kratko o tej »rukzak« terapiji. To govorijo tisti, ki niso nikoli doživeli lepote planin. Pred tremi tedni sem bil s svojimi člani klubov na Vršču in smo se razdelili na tri skupine. Ena skupina je šla na Mojstrovko, druga pa na Prisojnik, z najbolje trenirano skupino pa sem šel na Jalovec. To je bilo spet veliko doživetje za ljudi. Nihče od teh ljudi ne

kadi, ne pije, tečejo, planinarijo, veliko berejo, se izobražujejo, skratka vsi skrbijo za višje kvalitete življenja. Ljudje, ki bi si ogledali program od blizu, bi odvrgli te svoje zaničevalne pripombe. Moj sodelavec Jože Ramovš je postavil hipotezo, ki je sprejemljiva tudi zame: človek se lahko prevzgoji, če se s fanatično (zagrizeno) zagnanostjo usmeri v neko telesno aktivnost, recimo tek. Ni nujno, da ostane zvest tej smeri, lahko si poprej poišče kaj drugega. Važno je, da se takoj usmeri v zdravo življenje in se predrugači in dvigne samozavest ter voljo za izvršitev mnogih nalog, ki ga čakajo, važno pa je, da vzgojitelji vsega tega ne more terjati od gojencev, če tu sam ni z njimi solidaren. Jaz sem veliko z njimi, tudi takrat, ko me ni zraven, berem njihove spise, urejam njihova, naša skupna spoznanja, raziskujem, pišem... Seveda tečem z njimi maraton, planinarim...

Vprašanje: Kako pa je s preventivo?

Rugelj: Zelo težko in slabo. Poglejte: alkoholizacija je vsesplošno priznana in zaželena. Mislim, da se lahko alkoholizma lotimo resno v družbenem, političnem, kulturnem, filozofskem, moralnem pogledu, če bi sprejeli naslednjo družbeno opredelitev: biti pijan je grdo. Človek, ki je pijan, se obnaša grše kot žival. Mi pa se mu še smejimo. Obnaša se kot opica. In mi ne obsojamo tega. Če bi obsodili, da je to nedostojanstveno, potem bi vsak nealkoholik zelo razmislil preden bi se napil. Alkoholikov se seveda ne da »odvaditi« od pijače z moraliziranjem, temveč z usmeritvijo v kvalitetno življenje. Zato pa je potreben velik trud ne samo alkoholika in njegovega zakonca, temveč tudi njegovega vzgojitelja.

INTERVIEW PRIPRAVIL
TOMAŽ KOBLAR

Splošni tečaj malih oglasov

ali kaj mora vedeti pisec malega oglasa

Mali oglas je provokativna izjava: oznanjevanje želje po skorajšnjem srečanju iščočega in iskanega. Oglaševalec išče item (strokovni izraz za objekt ali »subjekt« oglaševanja) ali ponudnika zanj, išče izgubljeni item ali izgubljenemu itemu lastnika, išče sorodno dušo in lahko da išče preko malega oglasa tudi samega sebe. Če je oglas dober, do srečanja tudi pride. V podkrepitev pravkar zapisanega navajam mali oglas iz Kmečnega glasu, ki je tudi sicer naš pozoren bralec in simpatizer ter je tudi, kot doslej edini institucionalizirani časnik, s Tribuno v tem letu stopil v neposreden kontakt (glej članek Boštjana Pirca v predzadnji Tribuni):

»Dekle, ki je imelo objavljen oglas v št. 7 se priročno zahvaljuje vsem fantom, ki so poslali ponudbe. Zaradi prevelikega števila ponudb ne bodo dobili vsi odgovora. Dragi fantje, ne zamenjajte mi, ne obupajte, vztrajajte in iščite naprej. ROVTARSKO DEKLE.« (KG, 1981)

Najpreprostejši odvod ponatisnjene malega oglasa bi bila objava tudi malega oglasa iz št. 7. Toda v navskrižju občega in posameznega se odločimo.... Skušajmo do željenega cilja priti po korakih, kar je, matematično vzeto, tudi edina gotova pot in najrelevantnejši postopek. Potovanje utegne postati iz nadaljevanja v nadaljevanje mitavnejše in vznemirljivejše. Kdo bo deležen vseobsegajoče erekcije, pa bo pokazal sam potek.

Kaj lahko tekst pove ob pravi promiskuiteti malih oglasov, ko oglašujemo lahko praktično »karkoli«, pa vendar z določenimi zadržki, ko lahko oglašujemo »kakorkoliže«, pa so omejitve vendarle še kako prisotne, ko je mali oglas po zanimivosti besedil med trinštiridesetimi vrstami besedil po zanimivosti teksta (to pomeni branje) na petem do sedmem mestu (Bralec in knjiga, 1973, Ljubljana), pa mu na prvi pogled ne bi pripisali takih razsežnosti, ko je oglaševanje v časopisu eden glavnih virov dohodka taistemu časopisu (v ZDA imajo nedeljske izdaje tudi po 50 (!) strani malih oglasov), ko...

Ontološki modus malega oglasa je blago, blago kot presežek produkcije s svojo menjalno vrednostjo. Zato lahko z vso gotovostjo zapišem, da se mali oglas, kakršenkoli je že bil, pojavi tik po razpadu praskupnosti in od tedaj venomer stoji ob boku fenomena blaga. Bolj ali manj dokumentirano genezo lahko zasledujemo preko korespondence med hetitskimi, egipčanskimi, sumerskimi, asirskimi vladarji (glej Pismo faraona Amenofisa III arzavskemu kralju, Kralj Boja, Ljubljana, 1971). V Egiptu lahko zasledimo oglase napisane v obliki tiralic za pobeglimi sužnji, saj je znano, da je bil suženj v Starem Egiptu blago zaviljivih razsežnosti. V Pompeju so našli oglase v obliki plakatov, vklesanih v kamen, za najem in prodajo lastnine (zemlja, hiša). Toda jaslice pravega malega oglasa so šele novoveški časopisi, ki jih konstituira iznajdba tiska. Časopisi, takšni ali drugačni, pa so obstajali že prej.

Ustavimo se najprej ob prvem publicistu Juliju Cezarju. Izdajal je dvoje časopisov (stenčasov): 1. Acta Senatus, protokolarno glasilo senata, ki je, kot dandanes, v izvlečkih obnavljalo zasedanje senata. Časopis je prepovedal Tiberij in zasedanje senata poudignil v hermetične sfere. 2. Acta Diurna publica, populi Romani, stenčas namenjen najširšim slojem prebivalstva, večjih branja. Obveščal je o vsakodnevnih zmagah rimskih vojsk, o kupčijskih podatkih in trgovskih ponudbah, o literarnih dogodkih, o vsakdanjih zabavah in celo o pikantnih podvigih in pustolovčinah nekaterih znanih sodobnikov. Marsikaj nas ob tem navaja na misel, da bi nekatere »rubrike« lahko veljale za predhodnike današnjih malih oglasov, žal pa ni ostalo od vsega tega nič ohranjenega. Obstajajo le nekateri fragmenti, kot npr. Fragmenta Dodveliana, in fragmenti, razpršeni pri rimskih klasikih. Posebno Cristin Hilarij in Plinij Ciprijan sta ostro kritizirala nizko, pogrošno raven tega stenčasa. Toda to ni moglo zavreti razmaha tega »časopisa«, ki so ga vneto prepisovali in pošiljali po hitrih slihih važnim osebnostim po provincah. Acta Diurna je tako izhajala še nekaj stoletij, vse do vpada severnih plemen, ko je propadla tako ali tako vsa rimska kultura.

Kitajska je imela svoje časopise zelo zgodaj. Po nekaterih avtorjih je pekinški časopis Čing pao izhajal že v VI. stoletju našega štetja. Nesporna pa je ugotovitev, da Čing pao, kot prvi tiskani časopis, velja obenem tudi za časopis z najdaljšo dobo izhajanja (vsaj od 911 do 1351). Zaradi neznanja kitajščine in tudi siceršne nedosegljivosti tega časopisa za zdaj ostanimo le pri tej navedbi.

V srednjem veku so novice raznašali trubadurji. Državniki in važne osebnosti pa so imeli tudi razne dopisnike v oddaljenih mestih in v tujini. Nekateri so se ukvarjali s tem celo poklicno. Publicistika se tako vrne k svojemu začetku — do Starih Egipčanov. Toda ne za dolgo. Najpomembnejši prostor v srednjeveški Evropi so Benetke. Izhajale so »noticie scritte« v katerih so bile novice z Orienta, novice z dvorov, kasneje novice o turških vpadih in tudi že trgovska obvestila, predhodniki naših malih oglasov. Novice so se dale kupiti za novičič imenovan gazetta. Ime gazeta se je kmalu preneslo od prodajalca, ki je očitno zahteval gazetto, na kupca, ki je, zdi se, že v naprej gazetto ponujal, in končalo se je s tem, da je pri gazetti tudi ostalo, saj še danes velja v Italiji ime gazetta za tiskan časopis.

S tem pa se v glavnem zaključuje obdobje srednjega veka na področju malih oglasov. Novo obdobje, plodno kot še ne do zdaj, se za male oglase začne z obdobjem renesanse, ko iznajdba tiska prinese v publicistiko pravo revolucijo, katere odsev so tudi mali oglasi. Od tu naprej pa več prihodnjic!

Vse to in še mnogo več mora pisec malih oglasov vedeti, preden se spravi k pisanju in oglaševanju.

Mihael T. Bregant

6 CAO PIČKE iščejo kitarista.

Vsak izmed vas je najbrž že imel kakšno posebno željo ali ponudbo, ob kateri je bil skeptičen, kje naj jo objavi. Punuja se vam priložnost, da takšen ali podoben oglas objavite v Tribuni. Oglasi naj bodo natipkani, šifrirani, narisani, pošljite pa jih na naslov Tribune s pripisom Neoglas. Osebnost se lahko zglasite z vašimi željami na uredništvu Tribune, Trg osvoboditve 1, soba 68 in to ob torkih, od 16. do 18. ure.

Zeleti ste — imate! Zdaj pa (se) oglasi(te)!

3 Rabim nekaj porno—diapozitivov ali filmov na posojilo za določen čas. Šifra: Možnost sodelovanja v projektu.

8 Nekadilka, neavanturistka, nealkoholičarka, moralno politično nedolžna, narkomanka, išče umetnika ali znanstvenika za skupna intelektualna poglobljanja. Pogoji: obrezan. Šifra: Ekshibicionisti iz Tivolija ne pridejo v poštev.

4 Grupa PLAZ se prostituira za igranje na brucvanjih, maturantskih plesih in podobnih veseljih. Informirajte se po telefonu 224-011 int. 299 ali 061-641-126, da ne bo prepozno.

7 Za majhen denar delam družbo pri kosilu, malici ali večerji. Šifra: Ne zajtrkujem.

1 Izgubil se je fizik. Sliši na ime Žur.

9 Zamenjam svojo ženo za bone za bencin. Za večjo količino dodam še otroke. Šifra: Baza. organ za sprejemanje oglasov: Romana Schwutke

5 Iščem pisar z lastno trgovino, ki študira ob delu na visji soli za separatišne delavce išče sebi primerno dekle. Pogoji: da obvlada mitraljez. Šifra: e = mc².

Pravljica o življenju

PRAVLJICA O ŽIVLJENJU

Včeraj, da bilo je res strašno. Kot strela z jasne-
ga, vendar, zadaj je bilo oblačno. Črno, zavidanja
vredno, res, jasno je bilo vse.

Mogoče danes, ne, še deset dni je in potem bo
prišlo, mogoče. Ne, saj to nisem jaz. To je tista
Ona. Saj ni, da bi govoril, to nisem jaz.

Sprehajal se je fantič po mestu, ozke in široke
ulice pa se ni pogreznil, ni padel v jarek ali pod
most, zavil je k Belemu tigru. In ker je bila ura 24,
nismo več trgali ovenelih rož, nekaj smo jih pustili
za drugič, če nas kurac ne bo pahnil v jarek, če bo
taka kurba, da bomo scali spet na ovenele rože. Pa
kdo si ti, če jaz nisem jaz.

Prideš v svojo sobo, na stropu in na steni napis:
**HOČEM, DA VIDI MOJE TRUPLO, ČE
NOČE, DA UMREM.** Kaj binglja od luči? So
Oni iztaknili oči? So to nogavice, ki jih suši, je
okno odprto, ko prdi? Kam bi spravila vse to,
spravljati v žepe, mize, osle, Tončke

Slava jim

vas lepo pozdravlja 100x in še večkrat.

Hočem kri in hočem drek,

nekdo je zatrobil na pozavno.

Ponujam »alternativo«, da začnemo v Tribuni
objavljati rubriko nekakšnih oglasov, ki lahko
resno predstavljajo želje in ponudbe naših bralcev,
hkrati pa so parodija na klasične male oglase, ki
jih beremo v Anteni, Startu itd.

Če se bo rubrika obnesla (pripravljena sem jo
prevzeti), bi rada, da bi se »neoglasi« po možnosti
pojavalji na isti strani in pod istim »znakom« (ali
fotografijo). Likovni urednik ima tu proste roke.
Poskusimo lahko.

Objavljam pod psevdonimom.

Naslov:

Andreja Potokar

Sorška 22

64 220 Škofja Loka

tel.: 064 — 60-117

številka žiro računa: 51510 — 621 — 16 — 630 —

8007—3278-83

u Lublan, 4. novembra 1982

KOLOFON

Casopis študentov Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani
Izdaja UK ZSMS Ljubljana, Trg osvoboditve 1/II soba 86, tel. 214-372

UREDNIŠKI KOLEGIJ

Milan Balažič (v.d. glavnega urednika)

Aleš Debeljak

Jane Marinko

Marcel Štefančič, junior

Dušan Turk (v.d. odgovornega urednika)

Marko Zorman

POSEBNE NALOGE

Vanja Brišček, Tomi Gračanin, Hermej Gobec, Tomaž Koblar

Franci Baraga — distribucija

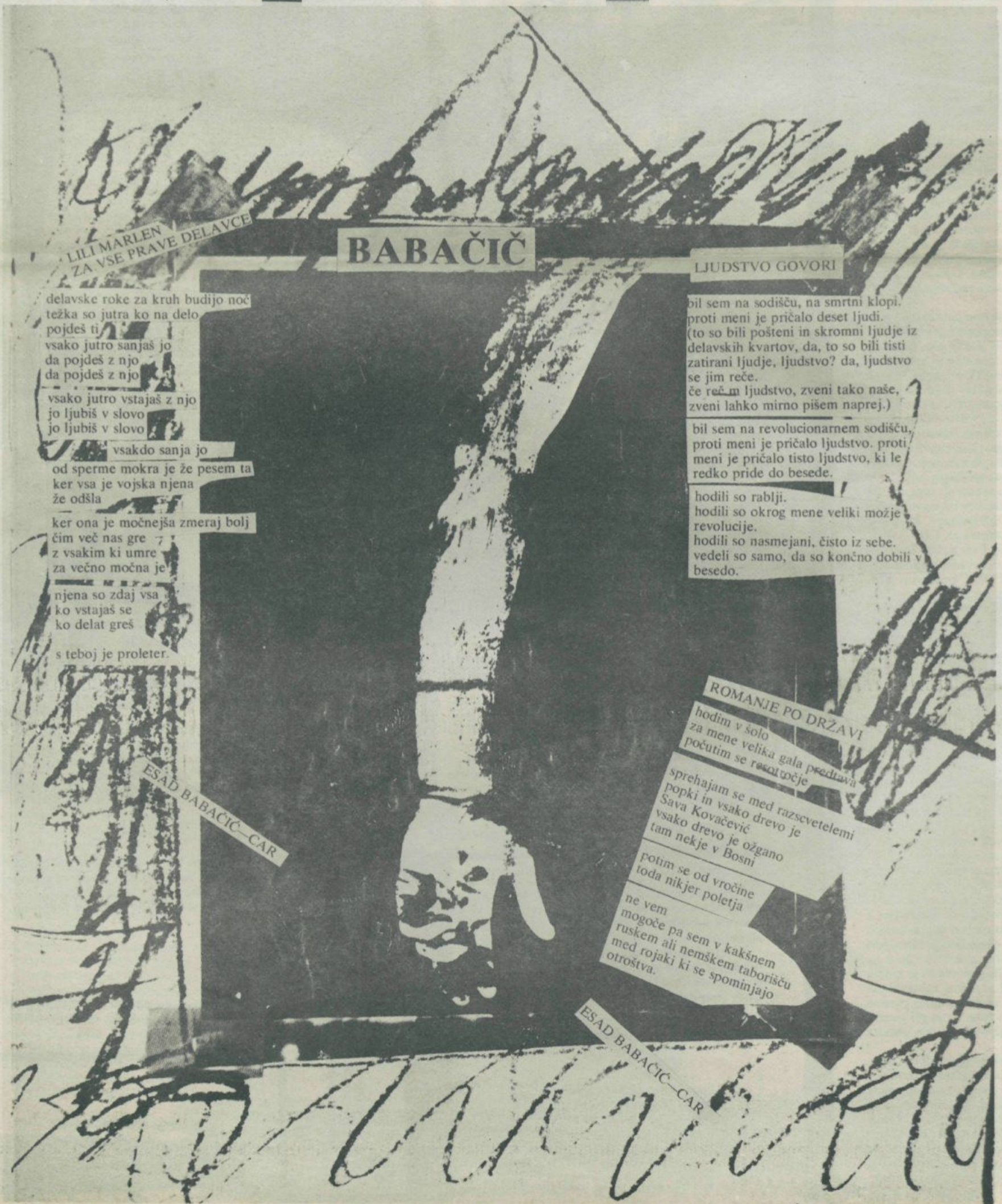
Miha Bergant — lektura

Alenka Novak — tajništvo

Aljoša Kolenc — tehnični urednik in likovni urednik

Jane Štravs — ustvarjalne fotografije

IZDAJATELJSKI SVET: Milan Balažič, Aleš Debeljak, Andrej Drapač, Tomo Grahovec,
Primož Hainz, Srečo Kirn, Mitja Maruško, Jože Petrovčič (predsednik) in Vika Potočnik.

LILI MARLEN
ZA VSE PRAVE DELAVCE

BABAČIČ

LJUDSTVO GOVORI

delavske roke za kruh budijo noč
težka so jutra ko na delo
pojdes ti
vsako jutro sanjaš jo
da pojdes z njo
da pojdes z njo
vsako jutro vstajaš z njo
jo ljubiš v slovo
jo ljubiš v slovo
vsakdo sanja jo
od sperme mokra je že pesem ta
ker vsa je vojska njena
že odšla
ker ona je močnejša zmeraj bolj
čim več nas gre
z vsakim ki umre
za večno močna je
njena so zdaj vsa
ko vstajaš se
ko delat greš
s teboj je proleter.

bil sem na sodišču, na smrtni klopi.
proti meni je pričalo deset ljudi.
(to so bili pošteni in skromni ljudje iz
delavskih kvartov, da, to so bili tisti
zatirani ljudje, ljudstvo? da, ljudstvo
se jim reče.
če reče ljudstvo, zveni tako naše,
zveni lahko mirno pišem naprej.)
bil sem na revolucionarnem sodišču,
proti meni je pričalo ljudstvo. proti
meni je pričalo tisto ljudstvo, ki le
redko pride do besede.
hodili so rablji.
hodili so okrog mene veliki možje
revolucije.
hodili so nasmejani, čisto iz sebe.
vedeli so samo, da so končno dobili v
besedo.

ROMANJE PO DRŽAVI

hodim v solo
za mene velika gala predava
počutim se razotčije

sprehajam se med razsvetilemi
popki in vsako drevo je
Sava Kovačević
vsako drevo je ožgano
tam nekje v Bosni

potim se od vročine
toda nikjer poletja

ne vem
mogoče pa sem v kakšnem
ruskem ali nemškem taborišču
med rojaki ki se spominjajo
otročstva.

ESAD BABACIČ-CAR

ESAD BABACIČ-CAR